

● **Ut i verden** | 17 Hadde aldri hørt om vitenskap ● **Reportasje** | 18 Kartleggingsprøving og -feiling
● **Reportasje** | 22 Berømmes for språkarbeid ● **Petit** | 26 Et lite branttilløp ● **Påskekryssord** | 44

UTDANNING

5

3. APRIL 2020

utdanningsnytt.no

SATT UT AV SPILL

12. mars stengte landets skoler og barnehager på grunn av koronaviruset. Les om hvordan lærere, elever og barnehagebarn takler den nye hverdagen.

Innhold

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törnengren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debatt- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Hovedsaken: PEDAGOGER I PANDEMIENS TID

Skape gode samlings-
stunder når barnehagen
er stengt. Fjernundervise
når nærundervisningen
skrumper inn. Å være
pedagog midt i en pandemi
er ingen spøk.

4

Innhold

Korona-hverdagen	4
Kort og godt	16
Ut i verden	17
Kartleggingsprøving og -feiling	18
Barnehage berømmes for språkarbeid	22
Friminutt	26
Glimt	27
Innspill	28
Debatt	32
Kronikk	38
Stillings-/kursannonser	41
Minneord	42
Påskekrusord	44
Lov og rett	45
Fra forbundet	46
Medlemstilbud	50

● Innspel: Det gode måltidet i barnehagen

30

La barna smake, flire, herme, slå med koppene. Det ligg læring i det. Får barna sleppe negative kommentarer, vil dei sjå kva dei andre barna og dei voksne gjer, som forhåpentleg er å ete mat og vere støttande og positive.

18

● Prøver igjen

Kartleggingsprøver i regning er blitt brukt fra 2009. Drøye ti år etter strever lærerne fortsatt med å tolke og følge opp resultatene, viser forskning. Nå lages det nye prøver. Rektor Umit Kalak mener det er viktig å vite «hvor elevene står» fra 1. trinn for å sette inn tiltak så tidlig som mulig.

Utdanning på nettet

I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Alle språk verdsettes

Bli med til en eventyrstund i Aursmoen barnehage i Aurskog-Høland kommune i Viken. Der går det 62 barn fra 13 nasjonaliteter og snakkes åtte språk. Rahaf (t.v.) og Beauty tester en snakkende penn.

Friminutt

Slipp vekk fra virusbekymringer og les Ole Foss' petit om hans korte og intense karriere som ildspåsetter.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2019: 185 296

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Stibo Complete
<https://stibocomplete.com>

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Mer informasjon:
presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

Utdanning bringer 12 sider om den nye koronahverdagen, med tomme barnehager, skoler, høgskoler og universitet landet rundt. Her ser vi Ljan skole i Oslo. Ill.foto: Kristin Rosenvinge
Dissington Slotterøy

Leder: Steffen Handal

1. nestleder: Terje Skyvulstad

2. nestleder: Hege Valås

Sekretariatssjef: Lars Erik Wærstad

Leder

Kaja Mejlbo | Ansvarlig redaktør

Vi kommer klokere ut på den andre siden

Nettsteder fulle av undervisningsopplegg, dagsplaner og videomøter, frisørelever med digital opplæring, elevrådsmøter i Teams, leksehjelp, aktivitetspakker og dagstips fra barnehager. Dette er noe av det norske lærere har levert siden skoler og barnehager ble stengt 12. mars. I tillegg er det alle de som fortsatt er på jobb. Som passer på barnehagebarn og elever som trenger et tilbud mens foreldrene er i sine samfunnskritiske jobber.

Til alle dere: Tusen takk!

Selv har jeg erfart de siste ukene fra kjøkkenbordet, som ikke lenger bare tjener som spisebord, men som har fått et utvidet ansvar som hjemmekontor/klasserom/formingsbenk og bakeri.

Min yngste har døpt hjemmebarnehagen for Stikke barnehage. Om det har en eller annen skjult betydning (kanskje det er det han helst vil?), vet jeg ikke, men en ting er helt sikkert: Vi skårer sånn halvveis på brukerundersøkelsen. Selv om trampolinen trekker opp i vurderingen av uteområdene, er vi langt ifra godt nok bemannet. Men den største mangelen er, ifølge treåringen selv, andre barn. Nå har også han funnet ut av videofunksjonen på telefonen min og spiller inn beskjeder til bestevennen i barnehagen. «Jeg savner deg og dinosaurleken, Martin...». Les mellom linjene: Redd meg!

Åtteåringen gir det hele terningkast fire. Her om dagen skrev hun 16 setninger om det beste og verste med hjemmeskolen. Det er ikke tvil om at hun liker litt roligere morgener, muligheten for å sove til åtte og ha familien samlet rundt frokostbordet. Skjermreglene er ikke like strenge lenger, og klassechatten er en ny favoritt. Men det er ikke det samme som å se vennene sine i virkeligheten. Som å være i klasserommet, i skolegården og på skolefritidsordningen. Hun savner læreren sin, hverdagen, og jeg tror til og med hun savner norsktimene.

Jeg trøster henne med at en dag skal vi se tilbake på denne tiden, forhåpentlig til og med litt klokere enn før. Ikke fordi vi har gjort tilstrekkelig norsk og matematikk, men fordi vi har lært oss å sette pris på ting vi tidligere har tatt for gitt: friheten vår og retten til å gå på skole og få en utdanning av dyktige lærere som bryr seg.

Selv om jeg skulle ønske situasjonen var en annen, ser alle nå hvor utrolig viktig utdanningsinstitusjonene og lærergjerningen er for å holde hjulene i gang.

Takk igjen, alle lærere. Dere imponerer!

Trondheim

Fanget består

Selv om hygienerutinene er skjerpet i Andungen barnehage, insisterer barnehagelærer Randi Viken Faanes på at hennes fang er åpent som før. – Vi må alltid tenke på hva som er best for barnet, sier hun.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Randi Viken Faanes er barnehagelærer og styrer ved Andungen barnehage SA i Trondheim, som til daglig har plass til 40 barn. Den ligger på Øya, like i nærheten av St. Olavs Hospital. Barnehagen holder åpent for de barna som har foreldre som jobber i samfunnskritiske yrker. Det er fire barn som har behov for plass.

Kvelden før de fikk beskjeden om at de måtte stenge barnehagen, hadde Faanes kalt inn de ansatte og styret i barnehagen til møte.

– Vi hadde fulgt nøye med og skjønnet at det kunne skje. Da diskuterte vi at vi kanskje måtte stenge, vi så at vi måtte tilby plasser til noen få barn. For å begrense antallet som hadde omgang

– En må bare strekke seg for å finne løsninger når situasjonene oppstår, sier Randi Viken Faanes, styrer i Andungen barnehage SA i Trondheim. Nå holder barnehagen åpent for barn med foresatte i samfunnskritiske yrker.

FOTO: OLE MARTIN WOLD

med hverandre, fant vi ut at de ansatte ikke kunne ha med egne barn på jobb. I tillegg måtte begge foreldrene ha jobber som gjorde at de ble sett på som samfunnskritiske, forteller Faanes.

Det viktigste for dem var å begrense smitten, men også ivareta barna på best mulig måte.

– Hva sa dere til barna?

– Vi var ærlige og snakket om det. Det er en sykdom som forhåpentlig ikke er farlig for oss, men for noen.

Nye rutiner – men fanget består

Som alle andre steder er det blitt enda hyppigere håndvask i Andungen barnehage.

– Vi har gått igjennom rutineene våre og endret noe. Blant annet har vi kuttet ut det eksterne vaskefirmaet, for å begrense hvor mange som kommer inn i barnehagen. I tillegg har vi fjernet mange leker og har bare leker som kan vaskes, forteller Faanes.

De av de ansatte som er over 60 år eller har egne barn, møter ikke på jobb i barnehagen.

– I tillegg har vi sagt at terskelen for å holde seg hjemme hvis man kjenner den minste snue av hoste eller snue, er meget lav. Vi har to ansatte som er på jobb denne uka, så får vi vurdere etter hvert hvordan vi løser det fremover.

Noen dager er det nå to barn i barnehagen. Andre dager fire barn.

– Selv om vi vasker både barnehagen, lekene og hendene mye oftere, må en toåring som trenger det, få sitte på fanget. Vi må hele tiden tenke på barnas behov.

– Kan ikke planlegge for alt

– Noen av barna kan miste noen av sine. Har du reflektert over hvordan dere skal handle da?

– Man må tørre å ta kontakt. Det er ikke forbudt å ringe på døren og stå utenfor og snakke. Kanskje man kan få til en ordning så barnet kan få komme i barnehagen noen timer, det kan hende det har godt av det. Vi er på jobb og er her for barna og foreldrene. Det er ikke alt en kan planlegge for, en må bare strekke seg for å finne løsninger når situasjonene oppstår, sier styreren.

– Hva tenker du om situasjonen vi er oppe i?

– Jeg har tro på at dette går. Hvis alle bidrar, får vi til dette sammen, sier Randi Viken Faanes.

«– Jeg har tro på at dette går. Hvis alle bidrar, får vi til dette sammen.»

Randi Viken Faanes

Endret smittevernplanen

TRONDHEIM: Etter at Singsaker skole stengte, har rektor **Sten Frode Solvang** utvidet beredskapsplanen til å omhandle smittevern.

Av skolens 400 elever får nå et fåtall undervisning ved skolen. Før stenging mente rektor Sten Frode Solvang at skolens beredskapsplan var god.

– Men smittevern var ikke nevnt. Nå er planen utvidet. Blant annet står alle dører åpne, sånn at vi ikke tar i dørhåndtakene, sier han.

De samme få lærerne er på jobb hele uka for å minske smitte. Lærere som er i risikogrupper, fjernunderviser: – Via meldebøker, møter og e-post kommuniserer vi, sier Solvang.

FOTO: OLE MARTIN WOLD

Redusert drift med kun fire barn hos barnehagelærer og styrer Randi Viken Faanes i Andungen barnehage SA i Trondheim.

FOTO: OLE MARTIN WOLD

– Stipend, ikke lån

STUDENTØKONOMI: Pedagogstudentene er skuffet over regjeringens tilbud om at studenter kan søke om 26.000 kroner ekstra fra Lånekassen, dersom de kan vise til tappt inntekt, melder Khrono. I tillegg til ekstralånet vil studentene få utbetalt stipend og lån for resten av semesteret i april, ifølge Khrono.

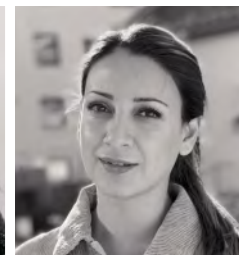
– Studentene får ingenting, bare mulighet til å låne mer penger, sier Elise Klungtveit, nestleder i Pedagogstudentene til Utdanning.

I en e-post skriver hun også, på vegne av Unio-studentene, at regjeringens tiltak må komme i form av stipend og ikke lån.

Margrethe Utgaard

FOTO: PRIVAT

Fati Mohebzadeh

FOTO: PRIVAT

Oslo

Klare for å holde nattåpent

– Vår oppgave er å gjøre det trygt og godt for barna, uansett når på døgnet de trenger oss, sier Margrethe Utgaard.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

Utgaard er daglig leder i Lønnebakken barnehage, én av sju Kanvas-barnehager inne på området til Ullevål sykehus. I hennes foreldregruppe er det mange som jobber i helsevesenet. Nå rigger de seg for å kunne ta imot barna deres også på kvelds- og nattetid.

– Mange av barna er vant til å sove i barnehagen ellers også. Vi er i beredskap og vi er klare til å stille opp. Dette skal gå fint, sier Utgaard.

Også i Norlandia Gaustadskogen barnehage, som ligger like ved Rikshospitalet, er planene klare.

– Etter hvert som flere i helsevesenet blir satt i karantene, får de som er på jobb utvidede arbeidstider. Vi er klare for å utvide åpningstidene våre også når det blir nødvendig, sier daglig leder Fati Mohebzadeh.

Om kveldene vil det bli matlaging, lek, tannpuss og lesing, før barna skal legge seg. Leggerutinene sjekker de med foresatte i forkant, for å gjøre det likest mulig når barna skal sove i barnehagen.

De ansatte er delt inn i arbeidslag som kan rulle på vakter og være i beredskap for hverandre ved sykdom eller smitte.

– Dette er en surrealistisk situasjon, men de ansatte er villige til å strekke seg langt for å bidra til å holde samfunnet i gang, sier Mohebzadeh.

«Dette er en surrealistisk situasjon, men de ansatte er villige til å strekke seg langt for å bidra til å holde samfunnet i gang.»

Fati Mohebzadeh, daglig leder

FOTO: STATSMINISTERENS KONTOR

Melby er bekymret for sårbare barn

OPPFØLGING: Den ferske kunnskapsministeren Guri Melby (V) er urolig for noen av konsekvensene av stenging av skoler og fjernundervisning.

– Mange barn og unge trenger ekstra oppfølging. Foreldre blir ikke spesialpedagoger over natten, sier hun.

Kunnskapsministeren mener det først og fremst trengs lokale tiltak for å hjelpe de sårbare barna hvis stengningen vedvarer.

– Skolene har god kontroll over barna som allerede har vedtak om spesialundervisning. Men sårbare barn som ikke har det bra hjemme og som skolen vanligvis er et fristed for, bekymrer meg mest. Disse må sikres et skoletilbud også nå, og det jobbes det hardt for, sier Melby.

Forsker advarer mot større ulikhet

KLASSESKILLER: Stengte skoler vil forsterke forskjellene som allerede finnes, mener Bodil Kleve, professor i matematikk-didaktikk ved Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier ved OsloMet.

– Elever med svak sosioøkonomisk bakgrunn taper mest. Gapet mellom disse og de med bedre tilgang til nett og digitale hjelpemidler, vil øke ytterligere, sier hun.

– Mange barn har foreldre som ikke kan norsk. Hvordan kan de hjelpe barna sine? Og hva med dem som er mange søsken og bor trangt? Eller de som ikke får ro til å jobbe med skolearbeid? spør Kleve.

FOTO: HEIKO JUNG/NTB SCANPIX

Statsminister Erna Solberg (i midten) la fram en oppdatering av tiltakene mot korona-smitte 24. mars, sammen med justisminister Monica Mæland og helseminister Bent Høie.

Barnehager og skoler blir stengt til over påske

Regjeringen viderefører de strenge tiltakene og holder landets skoler og barnehager stengt til 13. april.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no og Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Det betyr at skolene og barnehagene blir stengt til over påske. Det gjelder også begrensningene på reiser og oppfordringene om å holde seg hjemme.

– Beregninger viser at det var riktig å iverksette tiltakene, sa Erna Solberg på pressekonferansen 24. mars.

Regjeringen iverksatte en rekke tiltak 12. mars, i håp om å stanse viruset. Tiltakene er de sterkeste og mest inngripende i Norge i fredstid.

– Tiltakene ser ut til å bremse smitten, men vi trenger mer tid for å se hvilken effekt de har. Regjeringen har fastsatt en strategi for

å begrense smittespredningen som innebærer at hver enkelt som er smittet, maksimalt skal smitte én annen person. Da vil helsevesenet ha kapasitet til å hjelpe alle som trenger det, sa Solberg.

I tillegg er skriftlige eksamener i videregående skole og alle eksamener i grunnskolen avlyst.

– Vi forstår behovet for disse tiltakene og støtter dem, selv om det innebærer en svært krevende arbeidssituasjon for mange av våre medlemmer, sier Utdanningsforbundets leder Steffen Handal.

Hva synes lærerne?

For lærerne har utfordringene de første dagene handlet mye om å finne riktig system å jobbe med for å få utført arbeidet på en god måte. Utdanning har spurt leserene om hvordan det har gått, og om de er fornøyde med arbeidsgivers håndtering av situasjonen.

Jeg ser hvor viktig all den andre, uformelle kontakten er. Det blir spennende å se om jeg tenker likt om en uke. Å finne struktur på hvordan vi skal få «sett» eleven. Det er mange barn som ikke har det like greit med skole/skolearbeid/hjemmeforhold.

Arbeidsgiver kunne gitt klare beskjeder om hva som forventes gjort med tanke på oppgaver og undervisning. Skal elevene kontaktes per telefon? Skal de «sjekke inn» digitalt? Skal man følge timeplan, ha alle fag? Hva med praktiske fag og gratisprinsippet? Hvor mye venter de at vi skal gjøre.

Nettet har vært overbelastet. Men det har ikke vært noe stort problem. Ting går litt sakte, men vi har god tid ...

Det tekniske har vært en utfordring, men ikke uoverkommelig. Vi jobbet allerede ganske mye digitalt og fortsetter som før i stor grad. Men jeg savner å se elevene mine, det er mye interaksjon som skjer ansikt til ansikt i uformelle sammenhenger. Jeg jobber for å erstatte det så godt som mulig, men det tar tid å sende personlige meldinger og ringe rundt :) Og så savner jeg kollegaene mine veldig! Jeg skjønner hvor viktig de er for å få gode ideer over en kaffekopp, eller for å utveksle tanker om elever.

«It's learning» fungerer ikke, kontaktlærermen min ligger på jobb mens jeg er hjemme, jeg er nettopp tilbake fra mamma-perm som har vart siden i sommer og knapt sett elevene ... så det er lite «vanlig hverdag» å bygge en digital skole på.

Systemet preges av mangel på beredskapsplaner, men reddes av kompetente folk her og der.

Informasjonen kunne ha kommet raskere på plass og den kunne vært tydeligere fra starten av. Men det er viktig å ha forståelse for at dette er en ny situasjon for alle. Jeg velger å tro at alle gjør så godt de kan.

Arbeidsgiver har gjort alt, vært stødige og tilgjengelige 24/7, helt opp til øverste ledelse, så jeg har ingenting å utsette på dem.

Den anonyme rundspørringen er gjort med Questback. 889 har svart. 49 prosent jobber i skole, 24 prosent i barnehage, 13 prosent i videregående skole og 14 svarer «annet».

Dagbok fra hjemmekontoret

Første dag på hjemme-kontor, og jeg realiserer min livslange drøm om å gjennomføre et videomøte ikledd penskjorte, dressjakke og, skjult utenfor kameraets rekkevidde, den slappeste og minst mulig tillitvekkende joggebuxa som fins i leiligheten. Webcamet funket ikke.

Vi gikk litt ambisiøst til verks med opplegget i dag, på alle måter, kanskje. I tillegg til oppfølging av arbeidsoppgavene har jeg nå vært teknisk support i fem timer. Jeg har ikke bestemt meg for om det er tiåringer eller jeg selv som ikke er lagd for fjernundervisning, for jeg skulle gjerne ha modellert noe greier her. Det er nok meg selv.

Foreldrene har vært noen helter. Jeg kan høre alt bråket som foregår i bakgrunnen mens vi prater på telefon. Det går i brakkesyke unger og deres søsken på et lite tilgivende antall kvadratmeter. Dette foregår over arbeidsoppgavene de har fått av velmenende lærere som gjør ting ulikt på tvers av trinn. Jeg sender et mentalt klapp på skulderen over 4G-nettet.

En kjapp tur på Meny viser at hamstringen av toalett-papir kun har gått ut over Lambi-beholdningen. Det er masse ettlags igjen, folkens.

Jeg tar meg selv i å tenke at teamet mitt må være det eneste i verden som ikke har hatt tekniske problemer, før den livsnødvendige Showbie-appen smelter som Grønlandsisen.

Skremmeskudd, alt funket igjen ti minutter senere.

Innkjøringsfasen er over, elevene vet hvor og ca. hva de skal levere, og foreldrene har funnet riktig app. Telefonen er merkverdig stille, selv om dagens ord som ungene skal forklare i skriveboka si, er disse bero-ligende fire:

- Eksem
- Symptom
- Astma
- Allergi

Vi blir bedt om å registrere antall koronasmittede i klassen, uten at jeg helt vet hvordan dette skal verifiseres på noen måte. Legger «fastlege» til arbeidsbeskrivelsen fra hjemmekontoret foreløpig.

Elevene jobber samvittighetsfullt og spør pent på nettbrett eller telefon når de lurer på noe. Det holder meg gående så langt, i regnskogen av bekymringer jeg har for at de kanskje ikke får den hjelpen jeg vet de trenger.

Det er tomt for ettlags.

Opplegget elevene får, består ofte av tre punkter: skrive, lese, regne, med arbeidsoppgaver under hvert punkt. Elevene får opplegg tilsendt via iPakunnskyld, læringsbrett. Så svarer de på oppleggene hjemme og sender bilder eller svar på det de har gjort. Grei skuring.

Her hjemme er vi to lærere i hver vår del av leiligheten som sukker og stønner hørbart med jevne mellomrom, som en slags dysfunksjonell kommunikasjonsform frem til lunsjtider. Også dette er grei skuring.

Ingen på nyhetene snakker om ettervirkningene av den eksplosive økningen i antall liter kaffe konsumert i løpet av en for-/ettermiddag.

Oppturene og nedturene i pappen fortsetter. C svarer ikke. Har hun fått oppgavene? Får hun hjelp hjemme? Har hun det hun trenger? Får hun nok hjelp? Er hun syk? Neineineinei - å ja der svarer hun. Hun spiste lunsj.

Nå går du og gir hendene dine en grei skuring.

Ny dag, nye nederlag. Neida. Dette går jo fint sånn egentlig, elevene leverer, kommuniserer og prokrastinerer som vanlig. Nå trenger jeg imidlertid å se fjesene deres snart gjennom noe annet enn skjermen, høre hvordan det går, hva de trenger hjelp med og sånne ting. Jeg fikk en melding fra en forelder i går som lurte på om hennes gullgutt var så vanskelig å motivere til daglig. Jeg druknet lysten til å bekrefte veldig sterkt, men endte opp på noe litt mer diplomatisk.

En elev ringte på Teams, og det å høre en av stemmene deres var nok til å presse ut noen tårer.

- «Håper du er fresh til vi skal på skolen igjen.»

- M: «Ja, det gjør jeg og, takk det samme.»

- «Takk'a.»

Det holder i massevis, det.

Folk skriver så mye pent om oss i sosiale medier for tiden. Ifølge signalene jeg oppfatter, kan vi se for oss en 100-dobling i lønn etter endt pandemi, og det er jo sweet.

Når det er sagt: Gyldig arbeidsantrekk for tiden er fortsatt ting man ikke bør gå ut av leiligheten med uten å føle på en slags skam, i tillegg til det forferdelig uflidde koronaskjegget jeg har prestert frem i løpet av uka, som mest sannsynlig hadde sendt elevene mine løpende andre veien i tårer.

Alt i alt har ting gått bra denne uka, avhengig av din definisjon av ordet «bra». Elevene opprettholder kontakten med oss og er som vanlig flinke til å spørre og grave om ting de lurer på. Det blir en slags rutine det her også, en mindre effektiv og personlig en, men fortsatt en rutine. Det er vel bra?

Kan jeg spole frem til dette er ferdig?

FOTO: PRIVAT

Mads Halvorsen

Mads Halvorsen, lærer ved Haugen skole i Oslo

Eik Bergersen

Skoleelev (11)

Jørn-Are Haugli Johansen

Far til Martine (14) og Kristine (8)

Rart å ikke kunne bli med en venn hjem

Midt i gymtimen den torsdagen kom en lærer inn og ropte: Når timen er ferdig, må alle hente alle leksebøkene, for det blir ikke skole i morgen. Da ble det jubel i gymsalen.

Dagen etter hadde jeg min første hjemmeskole-dag. Da hadde vi lite lekser, og jeg trodde det skulle bli sånn hver dag. Men på mandag, da vi hadde et sånt videomøte med klassen, skjønte jeg at det blir mye mer lekser enn jeg trodde. Og mamma mener at jeg må lese enda mer enn læreren sier. Når jeg jobber med lekser hjemme, blir jeg lei av å sitte stille inne. Jeg merker at jeg trenger friminutt. Da er det rart ikke å kunne bli med en venn hjem, men bare leke ute på avstand. Heldigvis har jeg en el-sparkesykkel som jeg kjører noen turer med.

Fredag 20. mars savnet jeg vennene mine ekstra mye, for da hadde jeg bursdag. Familien min vekket meg med flagg, sang og stjernesudd, og jeg fikk kjeks og gaver på sengen. Men så kunne jeg jo ikke dra på skolen og få bursdagsklemmer... Heldigvis hadde alle i klassen på seg morsomme hatter og sang for meg i videomøtet etterpå.

Mamma og pappa laget en bursdagsrebus også, hvor venner og familie ringte meg på FaceTime med morsomme gåter og spørsmål. Og så hadde jeg sørget for å gjøre mer lekser de andre dagene, så jeg fikk litt ekstra fri. Så selv om den ikke ble som andre bursdager, ble den faktisk bra likevel!

Når foresatte er lærerassistenter

Det kom litt som den berømte julekvelden på kjerringa da norske skoler og barnehager ble stengt og dagnadsånden i norske hjem virkelig skulle settes på prøve. «Hjemmeskole» er noe tenåringer i huset har ønsket seg lenge, i hvert fall hver morgen når trøttheten er som verst, men etter å ha prøvd det i en uke ...

Hjemme hos oss har vi to jenter på 8 og 14. Det er jo i seg selv hyggelig, for de er greie jenter som får gode skussmål fra lærerne sine, men hvordan skulle det gå når alt av skolearbeid skulle gjøres hjemme med veiledning fra far og mor? Overraskende bra, faktisk. Man hører jo om voksne mennesker som blir observert parkert i busslommer og langs veien land og strand rundt, hvor de gjerne legger en ekstra kabal på mobilen fordi de aller helst ikke vil dra hjem riktig ennå, men stort sett tror jeg vi står han av nå også.

Lærerne har selvsagt gjort det meste av arbeidet med ukeplaner og undervisningsopplegg, og er det én ting vi norske foreldre bør ha lært etter en drøy uke med hjemmeskole, er det å sette pris på den norske lærerstanden. De får altfor lite ros, og de fortjener et saftig lønnsoppgjør. Det håper jeg regjeringen husker når de om noen måneder skal gjøre opp status for koronaperioden i Norge.

Lars Wegge med ett av emnene som elevene får utdelt for selv å forme en figur av.

Hurum

Sørger for praktisk skole i en digi

Da Steinerskolen på Hurum måtte gå over til fjernundervisning, understreket lærerne at det ikke bare måtte bli teorifag.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no
FOTO Joakim S. Enger

– Nye tider og nye vaner, sier lærer Lars Wegge og ønsker velkommen med en ekte Wuhan-fothilsen i snekkerverkstedet på skolen. Etter at skolen ble stengt, kommer elevene bare innom for å hente treemner som han har gjort klar for dem. Hjemmeleksen nå er å spikke dyr. Fugler er mest populære, men noen har også tryllet et ekorn ut av den todelte kvisten. Bilder og oppskrifter sender Wegge ut på nett.

– Noen lager også et spill, forklarer han.

Wegge er kontaktlærer for 9. trinn. Via nett-oppkoblingen Teams vekker han daglig de 14 elevene i klassen med fløytespill.

– Elevene mine oppdaget chatten der lenge før meg. Når jeg snakket, kommenterte de villig vekk via den. Da jeg skjønte det, lo jeg godt av kommentarene deres der, forteller Wegge.

Hans kollega Tone Nyhuus har ansvaret for 8. klasse. Hun er også tekstillærer for mange av de andre elevene. Nyhus er opptatt av at man ikke bare pøser ut masse opplegg og at lærerne ikke glemmer de estetiske fagene i unntakstiden.

– Jeg har sendt med elevene sangbok og instrumenter hjem, så synger og spiller vi sammen i videomøter. Jeg vil også gi i oppgave

Det å lage trefigurer er noe elevene ved skolen har gjort en årrekke. Her er noen av figurene utenfor skolen, foredlet av vær, vind og luftforurensning.

tal verden

«Elevene mine oppdaget chatten der lenge før meg.»

Lars Wegge

å gå tur, samle søppel og skape «land art» av ting de finner, sier hun.

– Å lage farvesirkel av ting i huset, lappe noe eller lære noen andre å strikke, kan være oppgaver nå.

Tidligere har lærerne snakket mye om nettvett og å begrense seg på nettet.

– Nå skal vi overbevise dem om at de skal vise seg frem på skjerm, via video. Ikke alle vil det, men jeg håper flere blir med. Veldig mye kommunikasjon foregår ikke-verbalt, og det styrker fellesskapet, sier Wegge.

Lærerne Jonas Finnanger og Marius Evjenth presenterer seg selv for elevene i sin første direktesendte time.

Underviser på direktesendt TV

Med korona-krisen er skolefjernsynet født på ny. Én time daglig når forskjellige lærere ut til titusener av elever direkte via TV2.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

OSLO: På tavla har lærerne Marius Evjenth og Jonas Finnanger skrevet «Hva er energi, og hva er strøm?»

– Er du klar for et lite eksperiment? sier Finnanger til kunnskapsminister Guri Melby, som er på besøk.

Han trekker fram en magnet og en papptallerken med jernspon. Undervisningen er i gang.

Grunnet det nye korona-viruset har TV2 Skole kjørt i gang én direktesendt undervisningstime daglig gjennom LiveU på Elevkanalen. Alt er gratis. Timen, som er rettet mot 5.-7. trinn, kan også spilles av etter sendingen.

– Vi driver med det samme som vi gjør i klasserommet til vanlig, men vi gjør det foran kamera, sier Marius Evjenth, egentlig kontaktlærer for en fjerdeklasse ved Brynseng skole i Oslo.

Timene sendes også direkte via en av TV 2s kanaler.

Undervisningen er lagt opp etter kompetansemålene i læreplanen. Forskjellige lærere hyres inn til timene. Elevene som ser på, sender også inn spørsmål under timen.

– Vi bestemte oss søndag 15. mars. Onsdag 18. mars kjørte vi første sending. Vi oppfordrer lærere til å melde om hva de har behov for og ønsker seg fremover, sier Anne Cathrine Gotaas, redaksjonssjef i TV2 Skole.

Sylvi Johansen

Avdelingsleder,
Finnvika barnehage i Harstad

Silje Johnsen

Lærer på Vg2 frisør,
Strømmen videregående, Lillestrøm

Laget påskepakker til barna

– Det kan være vanskelig for foresatte å komme på ideer til hva de kan gjøre hjemme sammen med barna, og de har ikke alt utstyr tilgjengelig. Dette er vår måte å bidra på, sier avdelingsleder Sylvi Anita Oldervik Johansen.

Barna i Finnvika barnehage i Harstad kunne hente hver sin påskepakke utenfor barnehagen. Oppi den lå fem ferdige pakker med alt de trenger for å lage kyllinger av papp og papptallerkener, med fjær, øyne og paljetter.

Johansen forteller at ideen kom til henne da hun satt og funderte på hvordan de som barnehage kunne være med å skape gode samlingsstunder mellom barn og foresatte, nå som barnehagen er stengt.

– Skolene gir lekser og undervisning på nett. Jeg tenkte: «Hvorfor kan ikke vi i barnehagen gjøre noe lignende?», sier Johansen.

Sammen med de andre ansatte satte hun seg ned og laget pakkene. De vasket hendene grundig i forkant og brukte håndsprit.

Finnvika barnehage i Harstad er en to-avdelings barnehage med 16 barn fra 1–6 år. Til vanlig jobber de mye med språk i barnehagen og bruker ofte kreative aktiviteter i det arbeidet.

Alle aktivitetene de har laget til barna i påskepakkene, er enkle klipp-og-lim-aktiviteter, og på pappen er allerede formene tegnet ut.

Viser hårklipp på video

– Jeg fikk litt panikk da skolen stengte, men takket være min kollega Anita Nicolaisen fikk vi sendt med elevene hårruller, sakser, kammer og øvelshode hjem, forteller Silje Johnsen, lærer ved videregående trinn 2 frisør ved Strømmen videregående skole i Lillestrøm.

Skolen har mange yrkesfaglige utdanningsprogram. Stengte klasserom byr på ekstra utfordringer for lærere og elever. Sistnevnte skal gjennom mye praktisk opplæring. Men takket være Johnsen og kollegene kan elevene ved frisørlinja klippe og style hjemmefra i stedet.

– Vi har videomøter med elevene, ser instruksjonsvideoer på Pivot Point og veileder dem mens de forsøker å få til frisyrene på sine øvelshoder, forklarer Johnsen.

– Det er selvsagt ikke alt vi kan øve på over video, men alternativet hadde vært bare teori. Da hadde de gått glipp av mye viktig praktisk øvelse.

Hun skryter av elevene som gjør sitt for at den alternative undervisningen skal fungere.

– De har videomøter uten oss lærere også, der de prater og hjelper hverandre. Det håper jeg de tar med seg litt av tilbake til klasserommet også, sier Johnsen.

– Og så krysser jeg fingrene for at de er flinke til å støvsuge etter seg. Slik at vi kan fortsette på denne måten så lenge vi må.

Simen Kristoffersen

Lærer ved Nordpolen
skole i Oslo

Simen leverer løsningene

– Jeg får så mange meldinger fra foreldre og lærere. Det er veldig gøy, sier Simen Kristoffersen.

I over ett år har læreren ved Nordpolen skole i Oslo laget og delt undervisningsopplegg på lesekloden.no, et nettsted han selv har utviklet og bygget opp. Etter at skolene stengte, har interessen eksplodert.

– Enkelte dager har det vært 30.000 unike brukere innom, og klikkene har gått i taket, sier Kristoffersen.

Det har tatt ham utallige timer på kvelder, i helger og i ferier å bygge opp nettstedet.

– Vi lærere har ikke så god tid til planlegging. Tanken er at når jeg lager opplegg som andre også kan bruke, kan de bruke tiden på andre ting, forklarer han.

– Nå ser jeg at opplegg som har ligget ute lenge, brukes om igjen. Akkurat som jeg ønsket da jeg begynte å lage dette.

I hverdagen følger han også opp sine 23 førsteklasinger.

– Jeg har ringerunder og videochatting med dem. De synes det er rart, men også litt hyggelig med hjemmeskole, forteller Simen Kristoffersen. Han tror disse ukene vil føre til endringer i skolen.

– Jeg tror lærere vil ha med seg mye ny kunnskap tilbake til klasserommet. Og jeg tror det vil skje ting på nasjonalt nivå og at vi får nye rutiner.

Gunhild Høvik

Lærer ved Flå skole i Melhus
kommune i Trøndelag

Elevrådet lar seg ikke stoppe

– Elevrådet ved skolen er veldig aktivt. En gang i måneden arrangerer de en eller annen form for aktivitet – alt fra aktivitetsdag til ha-med-dag og kinodag. De er kjempeflinke, forteller adjunkt Gunhild Høvik ved Flå skole.

Og selv om skolen er stengt, legger verken lærere eller elever ned arbeidet. Temaet for deres første videomøte var hvordan de kan skape en fellesskapsfølelse i denne underlige tiden.

– Etter en lang diskusjon landet de på å arrangere tårn-uke, forteller Høvik.

Alle elevene ved skolen blir bedt om å bygge et tårn. Det kan bygges av hva som helst: Lego, snø, noe de finner hjemme eller kanskje et korthus-tårn. Bilde av tårnet sendes inn til Høvik, som igjen deler dem på skolens Facebook-side.

Elevene har også diskutert hvordan de kan sørge for at alle har noen de kan være sammen med, eller ha kontakt med.

Og nå som skolene forblir stengt over påske, har de en plan for det også.

– Hvert år i uka før påske arrangerer vi gul uke, og den vil gå av stabelen i år også. Alle elevene oppfordres til å ha på seg noe gult hver dag, selv om de er hjemme, forteller Høvik.

Skolen pleier også ha en påskelunsj siste dag før påsken.

– Men den gjemmer vi til vi er tilbake igjen, sier hun.

«Ønsker du å bli frisk, er du alt på helbredelsens vei.»

Lucius Annæus Seneca (Seneca den yngre)

romersk dramatiker, humorist, filosof og politiker (ca. 4 f. Kr-65 e. Kr)

Barnehage

Sametingsrådet støtter enda et språkprosjekt i Alta

Holmen gårds- og naturbarnehage i Alta får nå en samisktalende ressurs i 100 prosent stilling.

FOTO LENA BØRSTRAND SØRENG

Sametingsrådet har bevilget 300.000 kroner til private Holmen gårds- og naturbarnehage i Alta. Barnehagen ønsker å implementere og utvikle barns møte med samisk språk og kultur, ifølge en pressemelding fra Sametinget.

Barnehagen fikk i 2017 tilskudd til prosjektet «Språkressurs» og slik mulighet til å ansette en samisktalende ressurs i halv stilling. Målet var å

gi de samiske barna samiskstøtte i barnehagen, og gi kjennskap til samisk kultur og samisk språk til alle barna der.

I det nye prosjektet i 2020 «Videreførelse av samisk språkprosjekt» ansetter barnehagen en samisktalende ressurs i 100 prosent stilling, som skal arbeide med barngruppa, vurdere arbeidet mot relevant teori, dokumentere det og veilede personalet.

Undervisning

«Samtavla» lærer skoleelever å uttrykke seg muntlig

På Majorstua skole bruker lærere det digitale verktøyet Samtavla til å trene elevene i argumentasjon, kildekritikk og muntlig dialog, ifølge nettavisen Uniforum ved Universitetet i Oslo (UiO). Verktøyet, en slags fellesblogg der elevgrupper svarer på oppgaver, er utviklet av UiO. Det er gratis og kan brukes på telefon, nettbrett og pc.

– Klasseromsdialoger handler ofte om kvantitet, om hvor ofte elevene rekker opp hånda. Samtavla gir kvalitet til samtalen. Elevene lærer å argumentere, akseptere og respektere andres meninger. Og det er lov å herme, sier lærer Norunn Margrethe Harvik til Uniforum.

Hun stiller et spørsmål til elevene. Tre og tre diskuterer de i noen minutter og sender så korte svar som dukker opp på storskjermen, ikke ulikt en gruppechat på sosiale medier. Elevene følger med i faguttrykk, argumenter og svar fra sine medelever.

Universitetet i Oslo har samarbeidet med Cam-

Lærer Norunn Margrethe Harvik ved Majorstua skole bruker Samtavla med en klasse.

FOTO OLA SÆTHER, UNIFORUM.

bridge University om verktøyet. I 2017 tok fire pilot-skoler i Oslo-området, deriblant Majorstua, og to i Cambridge, Samtavla i bruk. I dag brukes Samtavla i flere europeiske land, og i Nord-Amerika og i Afrika.

Undervisning

To av tre norske 13-18-åringer har det siste året mistenkt en nyhet for å være falsk, men bare et fåtall ungdommer sjekket saken, viser undersøkelsen Barn og medier 2020.

ILL.FOTO FOLMER/MOSTPHOTOS

Medietilsynet etterlyser mer kunnskap om kildekritikk blant lærere

Få barn og unge sjekker sakene de tror er falske, viser Medietilsynets undersøkelse Barn og Medier 2020. To av tre norske 13-18-åringer har i løpet av det siste året sett en nyhet de mistenkte for å være falsk. Bare et fåtall ungdommer sjekket likevel saken nærmere.

– Flere ungdommer trenger å kjenne metoder og verktøy for å kunne sjekke saker de mistenker er usanne, sier direktør i Medietilsynet, Marit Velsand, i en pressemelding.

– Nettvett og kildekritikk får større plass i læreplanene fra høsten. For at endringene skal ha ønsket effekt, må også lærerne få et kompetanse-løft, sier Velsand.

Medietilsynet etterlyser en nasjonal strategi for barn og medier og mer kompetanse i klasserommene.

Av Kaja Mejlbo

Kunst og kultur i skolen

Ny direktør i Kulturtanken

1. mars begynte Øystein Strand (51) som konstituert direktør i Kulturtanken. «Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge» er etaten for kunst og kultur til barn og unge i skolen og underlagt Kulturdepartementet, ifølge en pressemelding fra NTB. Den kulturelle skolesekken (DKS) er en nasjonal satsing som sikrer at alle skoleelever i Norge møter profesjonell kunst og kultur av alle slag.

● Canada

Hadde aldri hørt om vitenskap

To voksne som fikk sin skolegang i et ultra-ortodoks jødisk samfunn, har anlagt søksmål mot myndighetene for ikke å ha gitt dem den utdannelsen de hadde rett til.

I Boisbriand nord for Montreal ligger det hasidiske samfunnet Kiryas Tosh. Yochanon Lowen og kona Clara Wasserstein, begge oppvokst i ultraortodoks jødedom der, har anlagt søksmål mot regjeringen i delstaten Quebec, ifølge nyhetsbyrået The Canadian Press. De anklager den for ikke å ha sikret dem utdannelsen de hadde rett til. De ønsker ikke erstatning, men en kjennelse om at provinsen og flere hasidiske skoler har brutt loven, i håp om å sikre at andre barn ikke utsettes for det samme.

Da Lowen forlot samfunnet for ti år siden, snakket han lite engelsk, ingen fransk og hadde aldri hørt om vitenskap. Skoletiden ble viet religiøse tekster på jiddisk og hebraisk, men ingen sekulære fag. Etter endt utdanning måtte han lære engelsk i det skjulte i et jødisk samfunnscenter i Montreal.

Hasidisme er en retning innen ultraortodoks jødedom. På bildet ser vi en hasidisk familie i New York.

FOTO ADAM JONES, WIKIMEDIA COMMONS.

Barbara Gagnon fra utdanningsmyndighetene sa at nylige lovendringer gir regjeringen mye større innflytelse for å sikre skoledeltakelse. David Banon, advokat for Kiryas Tosh, sa at samfunnet er i samsvar med loven etter å ha gjort en avtale med et lokalt skolestyre som lar barna registrere seg som tilhørende hjemmeskoler.

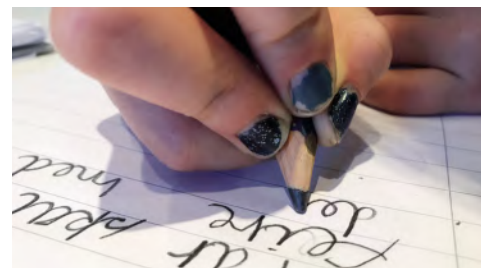
● Australia

Håndskrift knyttes til bedre leseferdigheter

For barn som i løpet av sitt første skoleår behersker håndskrift fullt ut, er sannsynligheten større for at de også er bedre lesere ett år senere, skriver The Sydney Morning Herald's nettutgave.

– Funnene samsvarer med det vi vet om hjerneutvikling. Lesing og skriving deler det samme nettverket i hjernen. Denne forskningen bidrar til å påvise at håndskrift med penn og papir har store fordeler sammenlignet med håndskrift med pekepenn på et nettbrett, sier Anabela Malpique fra Murdoch University, en av forskerne bak studien.

Ifølge Malpique er forskere fortsatt usikre på hvorfor det er slik. En årsak kan være at mennesker har skrevet slik i århundrer, og «et nytt miljø kan være annerledes». Hun mente skolene burde være varsomme med å bli papirløse.

Håndskrift med penn og papir har store fordeler sammenlignet med håndskrift med pekepenn på et nettbrett, viser en australsk studie.

ILL.FOTO PAAL SVENDSEN

● Verden

Universiteter verden rundt legger om til nettundervisning grunnet det nye koronaviruset. Men slik undervisning har sine fallgruber, mener Kyungmee Lee ved Lancaster University i England.

ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

– Nettundervisning ingen kvikkløst

Kina, Sør-Korea, De forente arabiske emirater, Italia: Universiteter over hele verden legger nå om til nettundervisning grunnet koronaviruset. På theconversation.com, et ideelt nettverk som publiserer nyheter skrevet av akademikere og forskere, skriver Kyungmee Lee, foreleser ved Lancaster University i England, kritisk om fenomenet.

Bak ferdig utviklede nettkurs står vanligvis både akademikere, programmerere, illustratører og instruksjonsdesignere. Men den jevne akademiker vil nok bruke webkamera og lysbilder fra tidligere undervisning, tror hun.

Å holde på studenters digitale framfor analoge

interesse kan bli vrient, påpeker hun og siterer en akademiker fra Hongkong: «Første uka av virusutbruddet fulgte omtrent 50 prosent av studentene med på nettet. Men den seneste uka fulgte bare én student med.»

Hver student må ha en fungerende internett-tilkobling, og isolerte, redde studenter har kanskje heller ikke mest lærelyst. Universitetene kan måtte skjerpe seg, avslutter Lee. Hun viser til Sør-Korea, der studenter som mistet forelesningssalen for nettet, krevde skolepenger tilbake.

Evaluer

Prøver igjen

Drøye ti år etter at kartleggingsprøvene i regning ble gjennomført første gang, er det fortsatt utfordringer knyttet til å bruke resultatene i videre undervisning. Nå jobbes det med en tredje generasjon prøver.

TEKST OG FOTO Elias Bakken Johansen

Femten 2.-klassinger tripper overraskende stille rundt i et klasserom på Solheim skole i Lørenskog. I hver av de tre vinduskarmene står en kunstig potted plante, langs en vegg henger ballonger med fødselsdatoene til elevene. Elevene i 2A har fått utdelt hver sin ordlapp med «jente», «kjølig», «skravle» med flere og skal finne klassekameraten med synonymet; «pike», «kaldt», «snakke».

– Når dere har funnet riktig partner, kan dere finne frem læringsbrettene deres og skrive to setninger med hvert av ordene, sier Gro Hareide Breen, kontaktlærer i klassen.

Elevene finner ordpartnerne sine, henter hvert sitt nettbrett og skriver setninger: I dag er det kjølig. I går var det kjempekaldt.

Breen er også klassens matematikklærer. Hun har jobbet som lærer i 22 år og har gjennomført sin dose med kartleggingsprøver.

– Prøvene er gode. De er med på å rette blikket mot viktig kompetanse elevene trenger. Vi er heldige som har god tilrettelegging, men det er ikke

så lett å få til på alle skoler. Jeg tror det er viktig å disponere ting sånn at man kan sette inn støtet så tidlig som mulig, sier Breen.

Manglende effekt

Over ti år har gått siden de første nasjonale kartleggingsprøvene i regning for småtrinnet ble tatt i bruk. Prøvene var ett av tiltakene for tidlig innsats da de ble gjennomført for første gang i 2009. Prøvene har som hensikt å finne elevene som trenger ekstra oppfølging.

– Bruken av kartleggingsprøvene har endret seg i løpet av disse ti årene. I starten fikk resultater og rangering mye oppmerksomhet. Vi har dreid søkelyset over på at dette er kartlegging av elever og noe vi skal bruke i undervisningen, sier Gro Hareide Breen.

Kartleggingsprøvene brukes til såkalt vurdering for læring: Hva kan eleven, og hvordan bør videre undervisning legges opp?

Ikke bare vite, men handle

– Det holder ikke å vite om elevene som strever. Man må gjøre noe med elevene også, sier Guri Nortvedt.

Hun er førsteamanuensis ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo (UiO).

– Derfor må vi begynne å planlegge veiledningsmateriellet allerede nå. Hvordan skal det se ut slik at det hjelper lærerne?

Sammen med fire andre forskere på Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved UiO utvikler Nortvedt nye kartleggingsprøvene i regning. Arbeidet avsluttes i 2023, men første testgjennomføring av prøvene skjer neste år.

Også i 2012 besluttet Utdanningsdirektoratet at prøvene måtte forbedres. For prøveutviklingsperioden 2012–2014 ble instituttet tildelt 5.625.000 kroner for oppdraget. Denne gangen har de blitt tildelt 14 millioner kroner.

● Nasjonale kartleggingsprøver

- Nasjonale kartleggingsprøver i regning ble initiert av Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet, og for første gang tatt i bruk i 2009.

- Målet med prøvene er å identifisere elever under en bekymringsgrense og som trenger individuell oppfølging og kanskje mer tilrettelagt undervisning.

- Prøvene er frivillig for 1. og 3. trinn, men obligatorisk for 2. trinn.

- Analyser viser at det er utfordringer knyttet til å følge opp resultatene. Derfor lages det nye prøver 2019-2023. Arbeidet gjøres av fem forskere ved Enhet for kvantitative utdanningsanalyser ved Universitetet i Oslo.

Kilder: Utdanningsdirektoratet, Universitetet i Oslo.

Lærer Gro Hareide Breen ved Solheim skole vet at det er krevende å følge opp kartleggingsprøvene i regning. - Det er veldig viktig at lærerne har støtte fra systemet til å gjennomføre kurs og veiledning i mindre grupper for dem som strever, sier hun.

FOTO KYRRE VIGESTAD/UIO

«Vi har mer kunnskap om prøveutvikling enn da vi utviklet de forrige prøvene.»

Guri Nortvedt

- Koster mye

Prøvene har imidlertid ikke helt hatt ønsket effekt. Nortvedt har forsket på gjennomføringen av de nåværende prøvene. I en forskningsartikkel fra november 2018 skriver hun at flere lærere forteller at de «strever med å tolke og følge opp resultatene».

Forskning på hva som skjer med elevene under bekymringsgrensen, finnes ikke. Man har antatt at andelen elever under bekymringsgrensen vil avta, skriver Nortvedt i artikkelen. Dels fordi undervisningen tilpasses prøvene, og dels fordi lærerne kan bruke prøveresultatene til å forebygge når de kjenner elevenes utfordringer, som Nortvedt bemerker.

Funnene hennes tyder derimot på at andelen ikke avtar.

- Hvorfor lykkes man ikke i å minke andelen under kritisk grense, slik man har antatt?

- Jeg tror det handler om at vi må lage bedre veiledningsmateriell. Ikke om at lærerne ikke har lyst, men at det er vanskelig, sier Guri Nortvedt.

- Kunne man ikke bare laget bedre veiledning til prøven?

- Jo, man kunne lagt all arbeidsinnsatsen på det. Det koster mye å lage nye prøver, men jeg tror de som bevilger penger, ønsker seg nye prøver. Dessuten har vi mer kunnskap om prøveutvikling enn da vi utviklet de forrige prøvene.

- Jeg tror også at man vil flytte noe av arbeidsbyrden med de nye prøvene. Med digitale prøver unngår man at lærere må administrere og rette. De kan heller bruke tiden til å tolke og følge opp, sier Guri Nortvedt.

- Må settes i system

På Solheim skole i Lørenskog sitter Gro Hareide Breen ved et langbord flankert av rektor Umit Kalak og spesialpedagog Beate Ueland.

Breen minnes et nokså informasjonstungt veiledningsmateriell.

- Jeg brukte det mer i starten enn jeg har gjort de siste årene. Jeg husker det som veldig omfattende.

– Når det gjelder kartleggingsprøvene i lesing, hjelper jeg til med å bryte ned veiledningsmateriellet og lager tiltakspakker til småtrinnene, sier Beate Ueland.

Hun er leseveileder og har norsk som spesialfelt.

Når man skal følge opp elevene som trenger det, mener Breen det er vesentlig at forholdene ligger til rette for det.

– Det må være satt i system. Det er veldig viktig at lærerne har støtte fra systemet til å gjennomføre kurs og veiledning i mindre grupper for dem som strever, sier kontaktlæreren.

– Fra førsteklasse skal vi vite hvor elevene står, så vi kan sette inn riktig tiltak, eller henvise videre, sier rektor Umit Kalak.

Og på Solheim er de godt skodd. Skolen har en spesialpedagog til nesten hvert trinn og kan dermed følge opp resultatene tett. Timeplanen er lagt opp slik at alle klassene på 2. trinn har matematikk- og norsktimer samtidig. Det gjør det enklere å samarbeide på tvers og å lage mindre og mer tilpassede grupper. Hvert av klasserommene på småtrinnet har et eget grupperom.

– Det gjør det enklere å få til matematikk-kurs eller lesekurs. Vi kan dele de tre klassene i fire, slik at en spesialpedagog har en time med et utvalg elever. Dessuten står ikke læreren alene, men resultatet er et skoleresultat og alle eier utfordringen der. Dermed kan vi hjelpe hverandre og gi tilpasset opplæring på et tidlig tidspunkt, legger Beate Ueland til.

Professor Guri Nortvedt tror det er viktig med en støttende skoleledelse som involverer seg.

– Dette kan være overveldende for nyutdannede lærere. Mange er opptatt av at elevene trenger en læringspartner. Kanskje lærerne også trenger litt støtte?

Politisk beslutning

Det er Utdanningsdirektoratet som har lyst ut oppdraget med å oppgradere kartleggingsprøvene nok en gang.

Marthe Akselsen, avdelingsdirektør for prøve- og eksamenstjenesten i direktoratet, påpeker at oppdraget er politisk besluttet, og at tidlig innsats fortsatt er på politisk agenda.

– Prøvene identifiserer elever som trenger ekstra oppfølging. Til prøvene hører også veiledningsmaterieill til skolene, for å sikre at alle elever får med seg førsteopplæringen i lesing og regning. Skolene skal sette inn tiltak for sine elever, skriver hun i en e-post.

– Hvorfor lykkes man ikke med å minke andelen under kritisk grense, slik man har antatt?

– Kartleggingsprøvene er et skoleverktøy. Resultatene rapporteres ikke inn til oss.

Beate Ueland, spesialpedagog i norsk, mener veiledningsmateriellet er mye å sette seg inn i.
– I norsk bearbeider jeg materialet for lærerne og foreslår tiltak for hele trinn og enkeltelever.

På spørsmål om det å bruke 14 millioner kroner på nye prøver er den beste løsningen, svarer Akselsen at «det koster å utvikle denne typen kartleggingsprøver». Hun bemerker at prøveutvikling tar lang tid og involverer mange mennesker.

– Ifølge flere lærere er det er vanskelig å bruke resultater til videre undervisning. Hva gjør dere med det?

– Vi skal samarbeide med skolene om det nye veiledningsmateriellet slik at skolene får best mulig støtte i oppfølgingen med elevene.

– Provarbeidet foregår til 2023. Er man i mellomtiden prisgitt samme prøver, som ikke har gitt ønskede resultater?

– Vi reviderer prøvene og veiledningene jevnlig, samtidig med at vi er i gang med å utvikle nye digitale kartleggingsprøver. Disse vil bli ferdige i 2022, avslutter Akselsen.

Annen prøve, samme utfordring

Ann Elisabeth Gunnulfssen, førsteamanuensis ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo, forsker på hvordan norske skoler håndterer sentrale politiske intensjoner.

Hun har ikke forsket på kartleggingsprøvene, men på nasjonale prøver. På bakgrunn av doktoravhandlingen sin har hun og seniorforsker Astrid Roe i et innlegg på Utdanningsnytt.no tatt til orde for at lærere og skoleledere trenger mer kunnskap om hvordan de kan bruke prøveresultater i videre under-

«De har kanskje ikke helt tatt høyde for at de minste elevene lettere mister konsentrasjonen.»

Gro Hareide Breen

Marthe Akselsen, avdelingsdirektør for prøve- og eksamenstjenesten i Utdanningsdirektoratet.
FOTO UDIR

Ann Elisabeth Gunnulfssen, førsteamanuensis ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo
FOTO UDIO

Rektor Umit Kalak er glad for at lærerne viser stor vilje til å jobbe konsekvent med kartleggingsprøvene. Ifølge ham er årsaken at det er viktig å vite «hvor elevene står» fra 1. trinn for å sette inn tiltak så tidlig som mulig.

– Sann sett kan det kanskje være noen som sier at behovet for kartleggingsprøver ikke er like stort. Jeg synes imidlertid prøvene er gode, og resultatene har vært praktiske å bruke i samarbeid med andre instanser, slik som pedagogisk-psykologisk tjeneste, og en fin dokumentasjon overfor foreldre.

Den viktige mestringsfølelsen

Nå skal altså prøvene forbedres. For første gang skal kartleggingsprøvene gjøres digitale. Med det håper man å gi lærerne mer tid til etterarbeid.

UiO-professor Guri Nortvedt mener også det er viktig å tenke på skolehverdagen, og påpeker at det er knapt med ressurser mange steder. Hun tror mer av det veiledende materialet bør handle om differensiering, altså opplegg som gjør at elever kan jobbe med oppgaver tilpasset sitt nivå.

– Vi må tenke på ting som kan gjøres innenfor klasserommets ramme i større grad enn i dagens veiledningsmaterieell, sier hun.

Også prøvene i seg selv endres. Forskerteamet besøker utvalgte skoler og tester oppgaver på elever. Deres innspill har vært svært nyttige, ifølge Nortvedt.

– Prøvene skal brukes på skoler med mye utstyr, med lite utstyr, av elever som har norsk som morsmål og som er i ferd med å lære norsk. Mange kan ikke lese i 1. klasse, derfor prøver vi å lage tekstfrie oppgaver.

– Ikke alt kan måles i en prøve. Strategier er for eksempel vanskelig å kartlegge. Vi får ikke skikkelig tak på hvordan elevene resonnerer, men vi kan lage oppgaver som kan løses på forskjellige måter, og dermed få en pekepinn, forteller Guri Nortvedt.

– Laget for dem som strever

Selv om forskerne lager prøver for både 1. og 3. trinn, skal bare én av dem være obligatoriske. 3. trinn skal gjennomføre de kommende kartleggingsprøvene på høsten, og slik blir det i realiteten en kartlegging av landets andreklassinger. Prøvene tar utgangspunkt i kompetansemålene for 2. trinn.

Nortvedt forteller at prøvene er prøver der mange skal få til mye. For samtidig som elevene som sliter skal fanges opp, skal også disse elevene mestre en del av oppgavene.

Derfor finnes det en såkalt takeffekt, også for 2014-prøvene, hvilket vil si at mange elever vil få til alt på prøven. At de sterkeste elevene kan mye mer enn hva prøvene måler, kan være vanskelig for skolene å skjønne, tror Nortvedt.

– Men det er viktig å huske at prøvene ikke er laget for dem, men for dem som strever.

visning. I avhandlingen fra 2018 fant Gunnulfsen nemlig at det er et gap mellom intensjon og realitet.

– Det viser seg utfordrende at de nasjonale prøvene har en todelt intensjon. Myndighetene ser hvordan det står til, og så stopper det ofte litt opp der. Dessuten har styringsintensjonen en tendens til å legge seg som en skygge over den pedagogiske intensjonen, sier hun

Manglende kunnskap

Nasjonale prøver skal gi kunnskap om elevenes ferdigheter i det aktuelle faget, og så skal resultatene brukes til «underveisvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet», ifølge Utdanningsdirektoratets formålsparagraf.

I doktoravhandlingen undersøkte Gunnulfsen blant annet hvordan lærere og skoleledere på ungdomsskolene i en relativt stor norsk kommune brukte resultatene fra nasjonale prøver. Samtidig som nesten halvparten av de spurte lærerne mente de sørget for målrettet oppfølging av egne elever, var også halvparten av lærerne «enige eller svært enige i at de savnet kunnskap om hvordan de skulle bruke resultatene i lesing».

I innlegget på Utdanningsnytt påpeker Roe og Gunnulfsen at manglende kunnskap om nasjonale prøver og hvordan resultatene kan brukes videre, kan være en mulig forklaring.

– Man må jobbe med hvordan resultatene kan brukes som pedagogiske verktøy, og ikke bare til å lage resultatlister og ligatabeller over skoler, sier Gunnulfsen.

– De nasjonale prøvene er nyttige til å identifisere elever med ekstra utfordringer både i regning og lesing, men å bruke resultatene til å differensiere undervisningen, som det står i intensjonen, viser seg ofte å være mer utfordrende.

Forandring fryder

Tilbake til Solheim skole og kartleggingsprøvene i regning. Disse prøvene har ingen todelt intensjon slik som de nasjonale prøvene, men er kun ment for å fange opp elevene som trenger ekstra oppfølging.

Umit Kalak, rektor ved Solheim skole, tror det er viktig at kartleggingsprøvene fornyes ettersom grunnlaget endres med fagfornyelsen.

Han husker at en del ord som ble brukt i de første prøvene var litt vanskelige, men at disse ble byttet ut da prøvene ble endret i 2014. Han ser for seg at de nye prøvene blir enda mer språklig tilpasset dagens barn.

Gro Hareide Breen husker at de første kartleggingsprøvene var i svart-hvitt, og at en del av barna slet med å tolke bildene. Hun var derfor glad da de nye prøvene kom i farger.

– Det eneste som har irritert meg litt med kartleggingsprøvene i regning, er at elevene får veldig knapp tid. De har kanskje ikke helt tatt høyde for at de minste elevene lettere mister konsentrasjonen.

Hun understreker at hun liker prøvene. Samtidig forteller hun at det finnes andre kartleggende verktøy, som underveiskartlegginger i læreverkene.

Pedagogisk leder Trine Hoftvedt og barnehageassistent Mhreteab Weldeselassie bruker eventyr og «snakkende penn» i språkopplæringen. Med «snakkende penn» kan barna lytte til ord og uttrykk på morsmål og norsk. Her med Pernille og Rahaf.

Silvana og Beauty tegner og snakker sammen på norsk.

Av og på med yttørtøyet brukes til språkopplæring. Virksomhetsleder Heidi Cecilie Gilje varierer språket for at Silvana skal lære seg flest mulig norske ord.

Bruker eventyr på mange språk

I Aursmoen barnehage er eventyrfortelling på flere språk en favoritt i språkopplæringen. Barnehagen har også bygget opp et eget bibliotek med barnebøker på flere språk. De lånes ut til foreldre.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Det er aller siste åpningsdag for Aursmoen barnehage stenger dørene grunnet det nye koronaviruset. Det har personalet akkurat fått beskjed om.

På trappa står virksomhetsleder Heidi Cecilie Gilje. Hun viser vei til avdelingen Bukkene Bruse, der det snart skal være eventyrstund. Barnehagen ligger i Aurskog-Høland kommune i Viken, rundt en times kjøring nordover fra Oslo.

Barnehageassistent Mhreteab Weldeselassie skal fortelle eventyret om Gullhår og de tre bjørnene, et britisk eventyr fra 1800-tallet. Han tar fram bitte små bord og stoler og tre små senger og plasserer alt på gulvet. Så dekker han på med grøtballer og gjemmer bjørnene bak sofaen.

Barna Pernille, Beauty, Silvana og Rahaf sitter forventningsfulle på gulvet med Heidi Cecilie Gilje og pedagogisk leder Trine Hoftvedt.

Mhreteab, som er fra Eritrea, begynner å fortelle eventyr på morsmålet sitt, tigrinja. Det er også morsmålet til Rahaf og Silvana, men ikke til de andre barna. Likevel elsker de å høre Mhre-

teab fortelle på tigrinja, eller «tiger», som barna kaller det. Historien om Gullhår kan de allerede utenat.

Vil vise betydningen av alle språk

I denne barnehagen går det 62 barn fra 13 nasjonaliteter, og det snakkes åtte forskjellige språk. Barnehagebygget er fra 1970-tallet. Men de pedagogiske og språkfaglige metodene bygger på ny forskning om hvordan man kan få til god språkopplæring i et flerspråklig miljø.

– Vi har i mange år lest eventyr på flere språk for alle barna. Vi deler ikke inn barna etter morsmål. Fra forskning vet vi nå at det å beherske morsmålet har stor betydning for norskopplæringen. Kjernen i hvordan vi jobber, er at alle språk skal verdsettes, sier Gilje.

Å gå i barnehage og skole i et flerspråklig miljø blitt stadig vanligere Norge rundt.

– Vi ser på det å kunne arabisk eller polsk som en ekstra kompetanse, ikke som et problem. Det formidler vi både til barna og foreldrene. Barna

vil ha nytte av å kunne flere språk, for eksempel i skolen, når de skal studere eller når de kommer ut i jobb, sier Gilje.

Fikk leseprisen

I april 2019 mottok Aursmoen barnehage leseprisen for sin langsiktige satsing på barnelitteratur, språk, leseglede og foreldresamarbeid. Prisen deles ut av Lesesenteret i Stavanger.

– Vi bruker språkmangfoldet som en ressurs i vårt pedagogiske arbeid. Det er bakgrunnen for at vi har bygget opp et bibliotek med barnelitteratur på ulike språk, forklarer Gilje.

Bøkene er godt synlige ute i gangen og tilgjengelige for barna. De brukes av både barna og personalet. Bøkene lånes ut til foreldrene, så de kan lese for barna sine på morsmålet hjemme.

– Vi har valgt å bruke ressurser på et flerspråklig bibliotek som gjenspeiler det språklige mangfoldet i barnehagen. Når foreldre får låne med seg bøker hjem, leses de samme bøkene på norsk i barnehagen og på morsmålet hjemme, forteller Gilje.

Heidi Cecilie Gilje (t.h) og Trine Hoftvedt viser fram biblioteket de har bygget opp med bøker på mange ulike morsmål. Foreldre kan låne med bøker hjem.

– På morsmålsdagen laget vi en forestilling basert på eventyret om Bukkene Bruse. De ansatte fortalte eventyret på fem forskjellige morsmål. Det var helt fantastisk å se hvordan noen helt nye barn strålte opp når de fikk høre en del av fortellingen på sitt morsmål. Noe av grunnen til at vi tar morsmålet så aktivt i bruk, er blant annet at vi ser at det gir barna selvfølelse.

Bruken av et flerspråklig bibliotek og barnelitteratur i språkarbeidet har ført til endringer i hvordan personalet jobber med språkopplæring. Satsingen er forankret i rammeplanen.

Snakkende penn

Barnehagen har også tatt i bruk en såkalt «snakkende penn». Når barna ligger på gulvet, trykker de pennen mot et hjørne av boka. Da kan de lytte til samme ord og uttrykk på norsk og morsmålet.

Lille Silvana har begynt å lære seg tre språk samtidig; norsk, morsmålet og engelsk. Hun blir dypt konsentrert fra side til side mens hun løfter pennen og holder den inntil øret sitt. De andre barna gjør det samme.

– «Snakkende penn» kan brukes både alene og med de andre. Barna

produserer også digitale bøker selv, på ulike språk, og i samarbeid med foreldre, sier Heidi Gilje.

I juryens begrunnelse for Leseprisen står det: «Arbeidsmetodene vitner om en helhetlig tenking rundt barns språkutvikling og språklæring, hvor barna får tilgang til fortellingene i bøker både på norsk og morsmål, erfaringer med skriftspråket, bevissthet om ulike språk og identitet og stolthet over egne språk.»

Lang erfaring med flerspråklige

I år er det nøyaktig ti år siden denne barnehagen begynte å jobbe systematisk med språkopplæring.

– I 2010 kom det flere flyktninger til kommunen. Mange av barna kom til vår barnehage. Siden har vi jobbet systematisk med språkopplæringen. Vi har hentet kompetanse fra samarbeid med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) og Lesesenteret i Stavanger, forteller Gilje og legger til:

– Vi har også lært av andre barnehager. Blant annet var vi på Sunnmøre, der personalet i barnehagene er på hjemmebesøk før barna begynner i barnehagen. Etter det har også vi møtt familiene hjemme før barna begynner i barnehagen. Det har gitt oss et godt forhold til foreldrene helt fra starten av. Å jobbe slik gir trygghet og tillit, sier Gilje.

Stolt virksomhetsleder

Heidi Gilje er stolt av de ansatte, der flere har ulik språkbakgrunn. I tillegg til tigrinja er både burmesisk og polsk representert. Hun berømmer de ansattes kreativitet og ståpåvilje.

Aursmoen barnehage ble bygget på 1970-tallet. Men pedagogikken og språkopplæringen har forankring i det aller nyeste av forskning.

Nyheter!

FAGFORNYELSE PÅ FAGENES PREMISER

Nye læreverk videregående skole 2020

God formidling og gjennomarbeidede pedagogiske læringsløp tilpasset elevenes nivå er i sentrum når vi utvikler læremidler til de nye læreplanene.

FØLG MED PÅ [CDU.NO/VGS](https://cdu.no/vgs)

Les om de nye læreverkene

Se digitale vurderingseksemplarer på cdu.no → **Min side**

Våre digitale lærebøker på *Unibok* og *coSinus* er gratis ut skoleåret.

CAPPELEN DAMM

formidling
av kunnskap
vårt ansvar
siden 1829

Petit

Ole Foss

Tilbakeblikk

For 50 år siden
Fem dagers uke i skolen

Et lite brann-tilløp

Jeg kan innrømme det nå så mange år etter: Det bodde en liten pyroman inne i meg. Av og til slapp han ut, og da var helvete løs.

FOTO DEVIN AVERY, UNSPLASH

Mine første ildfulle opplevelser kom over fire tente lys på ei bursdagskake, der også en nærliggende serviett måtte testes ut. I stedet for utblåsing ble det nærmest en utrykning, etter mors fart fra kjøkkenet inn i stua å dømme. Min søster fungerte som sirene og brannalarm, og det var nok det som reddet situasjonen. Ikke for meg. Jeg syns hun overdrev, for jeg var ikke uten stolthet. Aldri har vel ei lita flaske rødbrus vært mer bortkastet på mindre elegant vis i vårt hus. Både bålet og luggen min ble slukket. Pytt-pytt!

Senere i oppveksten likte jeg definitivt å leke med fyrstikker, ild og flammer. I kontrollerte former. Det vil si i det skjulte. En av mine første innendørsbranner var til ære for postmannen. En mørk novemberformiddag i 1959 tok det av forklarlige grunner fyr i kjøkkengardina i rekkehusleiligheta vår. Ole og fyrstikkene, uslåelig kombinasjon! Det var eneste gang postmannen kom inn og lurte på hva som skjedde. Og det gjorde det. Vann er alltings redning. Det var det her òg. Hyggelig sammentreff, rar lukt som hang i. Lenge!

Neida, joda ... jeg var ingen uvanlig gutt, og dessuten innledet jeg et tosidig kjærlighetsforhold til kruttlapper ganske raskt. Du vet, slike på rød rull som avga små smell, blaff og lynglimt ved slag eller risp. Herlig!

Her ble det eksperimentert, og her ble ting smuglet ut i nærmeste skogholt for avfyring. Og i et skogholt forårsaket jeg også min siste skikkelige brann. Med sykler dro vi gutta ut for å utforske verden og ildens virkning på tørt løv. Ulovlig,

● **Ole Foss**
skribent og humorist
FOTO PRIVAT

javel, men hadde man fått tak i en metall-lighter med lokk på, måtte jo det prøves. Den virket! Hele kvisthaugen brant lystelig, og det begynte å nærme seg St. Hans-nivå på bålet vårt. Mer enn det, det kom faktisk ut av kontroll for oss. Gløden i fjesene våre ble erstattet av bleikhet om de små nebbene. Situasjonen påkalte snarlig action, men hva slags?

Jo, med min apachesykkel måtte jeg bare sykle hjem og si fra. Sladre på meg sjøll! Redde skogen! Tenk om det ble skikkelig brann?

Det ble en skikkelig brann, og et lokalt brannkorps ble alarmert. Tre av bygdas brannmenn måtte ut for å slukke vår egen brann, og sannelig hadde ikke Dodge'n sirenen på noen hundre meter. Stolte? Eh ... nei.

Den gang i 1963 ble pyromanen jaget inn i meg igjen, og der har den vært siden. Liten og vett-skremt.

«Ole og fyrstikkene, uslåelig kombinasjon!»

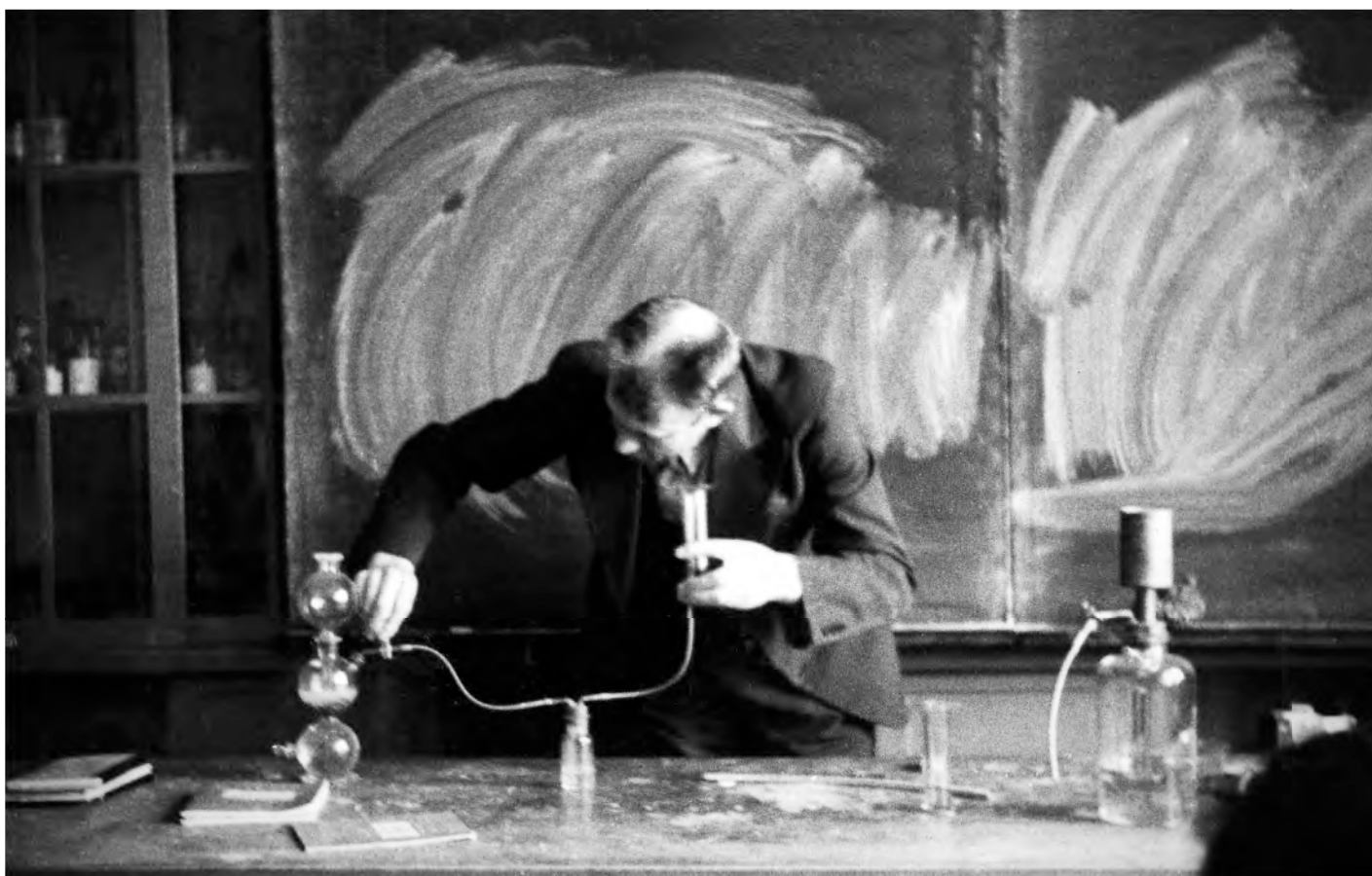
Innføring av 5 dagers skoleuke er ikke nødvendig eller ønskelig av pedagogiske grunner. Forhold utenfor skolen vil imidlertid tvinge fram en forandring. Norsk Lektorlag har mange ganger pekt på at det er nødvendig å finne pedagogisk for-svarlige løsninger. Flere alternativer må prøves, men siktepunktet må alltid være at undervisningens standard ikke skal bli svekket. [...] Forandringer i medlemmenes arbeidsforhold kan bare finne sted etter forhandlinger. Ingen midlertidig eller permanent ordning med 5 dagers uke må settes i gang uten at partene har inngått avtale om dette.

Den Høgre Skolen
nr. 6/1970

For 25 år siden
Hjemmene skaper dramatiske IT-forskjeller

45 prosent av grunnskoleelevene har tilgang til datamaskin hjemme, men forholdet mellom gutters og jenters tilgang er henholdsvis 56 og 32 prosent. Det bidrar til at gutta skaffer seg «dobbelt» så bredt erfaringsgrunnlag med IT.

Norsk Skoleblad nr. 12/1995

Fotografiske
tilbakeblikk
fra skole og
barnehage.

Og om vi berre gjer slik...

Lektor Egil Halmøy ser ut til å vere i den avgjerande fasen i eit demonstrasjonsforsøk i kjemi på Molde Gymnas, truleg ein skuledag i 1937. Ingen av fagfolka Utdanning har vore i kontakt med, er heilt visse på kva slags eksperiment det er. Men etter å ha teke imot utfordringa og konferert med gode kollegaer ved Flora vidaregåande skule, meiner realfagslærer Jon Holsvik Sørland at det kan dreie seg om innblåsing av karbondioksid og blakking av kalkvatn. «Pipettering er også mogleg, for før brukte dei munnen til å suge opp væsker. Då kan det vere fornuftig å få denne over i ein kolbe, og ikkje inn i munnen. Men det kan også vere eit eller anna påvisningsforsøk. Det ser nesten ut som det kjem ein gass ut av røret like ved ansiktet. Ein moglegheit er Kjeldahl-metoden for påvising av nitrogen», skriv han til Utdanning. Men noko kan vi høgst sannsynleg sjå bort frå, konkluderer Sørland: «Lektoren er ikkje utprega redd for dressen, sidan han har droppa labfrakken. Dermed er det lite truleg at han held på med sterke syrer.»

FOTO MARTIN KNUITSEN/ROMSDALSMUSEET TEKST HARALD F. WOLLEBÆK

Hvilken arbeidserfaring er det å leke butikk i

Dan-Anders Normann

konditorsjef,
Café Ni Muser,
Trondheim

FOTO MAREN EKRA FRØHAUG

Det er et paradoks at det ikke er satset mer på å inkludere yrkesfaglærere i ungdomstrinnet, når halvparten av elevene velger yrkesfaglig utdanningsvei.

Yrkesfaglærere kan gi ungdomsskolen flere muligheter for læring og praksis. Gjennom å inkludere yrkesfaglig kompetanse kan ungdomsskolene tilrettelegge relevant undervisning rettet mot arbeidslivet og bedriftssamarbeid, i møte med elevenes utdanningsvalg.

I ungdomsskolen, en institusjon med formål å utdanne fremtidens demokratiske og ansvarlige samfunnsborger, ser jeg på den manglende tilstedeværelsen av yrkesfaglærere som en svakhet. Det er et paradoks at det ikke er satset mer på å inkludere yrkesfaglærere i ungdomstrinnet, når halvparten av elevene velger yrkesfaglig utdanningsvei.

Fagarbeider og pedagog

I masteroppgaven "Yrkesfaglærere i ungdomsskolen" rettes søkelyset mot hvordan yrkesfaglæreres erfaringer, kunnskaper og nettverk kan bidra til skoleutvikling og undervisningspraksis på ungdomstrinnet.

Yrkesfaglærerutdanningen har inkludert ungdomsskolepraksis siden 2013 (Kunnskapsdepartementet, 2013). Dermed er nyutdannede yrkesfaglærere kjent med muligheter for arbeid i ungdomsskolen. Samtidig er yrkesfaglig kompetanse lite utnyttet i ungdomsskolen. Som yrkesfaglærer innehar man en spesiell kombinasjon av yrkesfaglige og pedagogiske erfaringer og kunnskaper.

Jeg ser på yrkesfaglærere som hybridlærere med det beste fra to yrkesverdener. Mange yrkesfaglærere har lang fartstid som fagarbeidere, og flere har erfaring med samarbeid med andre yrkesgrupper, teamarbeid og oppfølging av lærlinger. Med sin dybde- og breddekunnskap innen yrkesfag og pedagogikk kan yrkesfaglærere bidra til nytting for læring, relevans og praktisk arbeid i ungdomsskolen. Med yrkesfaglærere i et tverrfaglig læringsfellesskap kan skolens kollektiv utvikle ny kunnskap og læring gjennom samarbeid og kollegaveiledning.

Ved å inkludere utradisjonelle yrkesgrupper, som yrkesfaglærere i ungdomstrinnet, vil man kunne utvide horisonten, tenke nytt og knytte sammen yrkesrelevant praksis med elevenes læring. Samtidig vil ungdomsskolen kunne ha god

nytte av yrkesfaglærernes nettverk med å styrke samarbeid med lokale bedrifter (Normann, 2019).

Erfaringer med arbeidslivsfaget

I rapporten «Forsøk med arbeidslivsfag på ungdomsskolen» viser det seg at organisering og strategi med utformingen av arbeidslivsfaget avhenger av lærernes yrkesrelevante kunnskaper og ferdigheter. Dette skapte begrensninger for hva som lot seg gjennomføre i skolene. Utfordringer innebar å knytte kontakt og skape interesse for bedrifter, geografiske avstander og at elevene ikke fikk tilstrekkelig arbeidserfaring når praksisen foregikk på skolen (Bakken, Dæhlen & Smitt, 2013). Arbeidslivsfaget er ett av fagene på ungdomstrinnet der yrkesfaglærere kan bidra med sin kompetanse i arbeidet med skoleutvikling.

Yrkesfaglig nettverk

Rapporten til Bakken, Dæhlen & Smitt (2013) viser at ungdomsskoler i mindre grad benytter lokale bedrifter i arbeidslivsfaget som har som mål å gi elever arbeidserfaring fra yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Å danne nettverk og samarbeide med lokale bedrifter viser seg ikke å være enkelt. Det kan fort bli tidkrevende og utfordrende for lærere utenfor fagområder (Dalton & Smith, 2004). Yrkesfaglæreres erfaring og etablerte yrkesrelaterte nettverk kan dermed bistå ungdomsskolen i å samarbeide med lokale bedrifter. Kontakt med bedrifter og arbeidspraksis utenfor skolen bidrar til elevenes nysgjerrighet og å utforske fremtidig yrkesvalg, samt få innsyn i arbeidsmarkedets etterspørsel på arbeidskraft.

«Leker butikk på skolen»

Et av hovedfunnene i masteroppgaven (Normann, 2019) beskriver hvordan yrkesfaglærere benytter seg av sitt nettverk for å gi elevene konkret arbeidserfaring i arbeidslivsfaget. Yrkesfaglærerne i studien stiller seg kritiske til at arbeidslivsfaget foregår i klasserommet. Det burde i større grad gi mulighet for elevene å tilegne seg verdifulle erfaringer fra arbeidslivets praksis. Hvilken arbeidslivserfaring gir det elevene å gjøre praktisk arbeid på skolen, og i hvilken grad gir dette elevene innblikk i yrkeslivet? Yrkesfaglæreren spør: «Hvilken

«Jeg ser på yrkesfaglærere som hybridlærere med det beste fra to yrkesverdener.»

korridoren?

arbeidserfaring er det å leke butikk i korridoren med å selge muffins?» Yrkesfaglæreren har, etter elevenes ønsker, benyttet sitt kokkefaglige nettverk og nærområdet for å få til samarbeid og arbeidspraksis. Om elevene ikke trives i det valgte yrket, får de mulighet til å bytte. Yrkesfaglæreren påpeker at dette er positiv lærdom. Da vet elevene hva de ikke skal velge av utdanningsvei, og slik styrkes elevenes innsikt i fremtidig yrkesvalg. Yrkesfaglæreren påpeker at dette er målet med arbeidslivsfaget (Normann, 2019).

Studiens videre funn

Masterstudien viser at yrkesfaglig kompetanse i ungdomsskolen bidrar til å styrke kunnskapen i skolens læringsfellesskap. Den gir flere muligheter for samarbeid med lokalt næringsliv og videregående skoler. Samtidig viser studien at yrkes-

faglærernes kokkeidentitet gir elevene kulturell variasjon, motivasjon for å fordype seg i yrkesmuligheter og styrker og bistår sine kolleger i mat- og helsefag med sin ekspertise fra kokkeyrket (Normann, 2019).

Masteroppgave

Funnene er gjort i en masteroppgave som omhandler hvordan yrkesfaglærere bidrar med sine kunnskaper og erfaringer i ungdomsskolen. Yrkesfaglærere ble skygget gjennom en arbeidsuke, hvor resultatet består av skygge-observasjoner og samtaler med yrkesfaglærerne. I resultatene fremtrådte særlig yrkesfaglærernes medlemskap og tilhørighet til kokkenes mesterlaug, tidligere kolleger og arbeidsplasser som positive for deres skolepraksis og anvendelse av nettverk i egen undervisning (Normann, 2019).

Referanser

- Bakken, A., Dæhlen, M. & Smette, I. (2013):** Forsøk med arbeidslivsfag på ungdomstrinnet (NOVA-rapport 11). Fra: www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2013/Forsok-med-arbeidslivsfag-paa-ungdomstrinnet
- Dalton, J. & Smith, P. J. (2004):** Vocational Education and Training in Secondary Schools: Challenging teachers' work and identity. *Journal of Vocational Education and Training*, 56(4), 507-522. Fra: doi.org/10.1080/13636820400200267
- Kunnskapsdepartementet. (2013):** Forskrift om rammeplan for yrkesfaglererutdanning for trinn 8-13. Fra: www.regjeringen.no.
- Normann, D. A.** Yrkesfaglærere i ungdomsskolen. (Mastergradsavhandling, NTNU).

VEILEDERUTDANNING

Veiledning i lærerprofesjonen

Høsten 2020 tilbyr ILS en ny, spennende grunnmodul i veiledning på 15 studiepoeng

- **VEIL4000 Veiledning i skolen**

Undervisningen er samlingsbasert med tre samlinger, hver på to dager. Mellom samlingene er det samarbeid på nett om ulike oppgaver

Grunnmodulen vil gi grunnlag for å gå videre i veilederutdanningen hvor du kan velge mellom to retninger i nyutviklede moduler, hver på 15 studiepoeng

- **VEIL4001 – Profesjonskvalifisering: veiledning av studenter og nyutdannede**
- **VEIL4002 – Profesjonsveiledning: prosessveiledning for kvalitetsutvikling (kollegagrupper)**

Disse emnene starter opp våren 2021.

Temaer i studiet vil være

- *Veiledning i skolen: roller, funksjoner, ansvar, etikk og makt*
- *Kunnskaper om og ferdigheter i veiledning, observasjon, analyse, veiledningsmetoder, vurdering og kritisk refleksjon*
- *Profesjonell utvikling for ulike grupper i skolen: individuelle og kollektive læringsprosesser, profesjonelle læringsfellesskap og kollegaveiledning*
- *Forsknings- og utviklingsarbeid, skolen som organisasjon*

Studiet gir deg formell kompetanse i veiledning av lærerstudenter, nyutdannede lærere og andre kolleger. Studenter som har fullført veilederutdanningen på ILS (totalt 30 stp) kan søke opptak direkte inn på det andre året av vårt Masterprogram i utdanningsledelse

Søknadsfrist: 1. mai

Web: tinyurl.com/VEIL4000

Er du lærer eller
skoleleder og
ønsker å utvikle
deg som veileder?

UiO Institutt for lærerutdanning og skoleforskning
Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Det gode måltidet i barnehagen

● **Vilde B. Aarønes**
student ved Dronning
Mauds Minne høyskole
for barnehagelærer-
utdanning
FOTO PRIVAT

Kva er egentleg eit godt måltid, og korleis kan vi jobbe med å legge til rette for det gode måltidet?

«**No må vi** vere stille!». «Snu deg og spis maten din du». «Nei, sjå kor du rotar. Du klarar jo ikkje å ete skikkeleg.» «Om du ikkje et skorpa di, flyttar eg deg på andre sida av bordet». Vekksnudde ryggar og store skikkelsar som kjempar febrilsk om å behalde roa rundt det vesle bordet som står i barnehøgde midt på avdelinga.

Lange bein som er strekte over bordkanten og krumma ryggar over små, fargerike plastikkstolar gir minner om menneske som for lenge sidan vaks ut av denne plassen. Og med dette kanskje har gløymd gleda ved å lære seg å smørje si eiga brødskiye. Gleda når heile bordet slår med koppane samtidig. Gleda ved å kjenne på teksturen til leverpostei, majones, raudbeter, makrell eller sylteagurk. Å spytte ut når noko blir for surt, for salt, for rart eller når biten blir for stor.

Barn oppheld seg store delar av den tidlege barnedomen i barnehagen. Når dei er ferdige, har dei sete gjennom omkring 3000 måltid (Vindvik, H.M.K.). Måltidssituasjonane blir difor ein sentral del av den pedagogiske verksemda til ein barnehage. Om vi tek utgangspunkt i ei haldning der personalet idealiserer matro, vil det verte ei spennande oppgåve for ein komande pedagog å jobbe saman med personalet og barna for å skape endring rundt tradisjonelle syn på måltid i barnehagen.

Ifølgje rammeplanen skal barnehagen vere ein lærande organisasjon. Barnehagen skal vere ei pedagogisk verksemd. Dette passar ganske godt med det samfunnet vi lever i i 2020. På nasjonal basis opplever vi ein aukande del fleirspråklege barn i barnehagen. 18 prosent av barn i norske barnehagar er minoritetsspråklege. Dette talet varierer naturleg nok betydeleg mellom kommunar og bydelar (teke frå www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/utdanningsspeilet-2019/barnehage/). Dette betyr at vi i barnehagen har eit samfunnsmandat til å tileigne oss relevant kompetanse som vil gjere at vi møter desse barna på ein ansvarleg, profesjonell og trygg måte.

Når rammeplanen seier at barnehagen er ein

lærande organisasjon, betyr det at vi skal utvikle oss i tråd med samfunnet. Mat og måltid kan bli knytt til mykje, og eg vel å fokusere på måltid som ein arena for samtale for alle barn, med særleg vekt på dei moglegheitene som ligg til grunn for fleirspråklege barn.

Gjennom tre år som barnehagelærarstudent har måltida alltid vekt stor interesse. For det er her eg føler det pedagogiske arbeidet til avdelingane blir uttrykt tydelegast. Måltida kan vere stressande, raske, treige, latterfylte, stille og samtalerike. Eg har sett ein god del ulike gjennomføringar av måltid. Eg har vore i barnehagar med bord i vaksnehøgde og med bord i barnehøgde. Barnehagar kor ordet dei tilsette oftast brukar er «hysj», og barnehagar kor dei tilsette og barna snakkar i munnen på kvarandre. Avdelingar kor den viktigaste samtalen er mellom dei tilsette og der barna må vente lenge før dei får hjelp med å smørje ut pålegget. Eg har også vore på avdelingar der humoren sitt laust og alle deltakande i samtalen blir høyrd. Det er jo nettopp difor eg meiner at måltida er ein enorm ressurs for læring og utvikling. Ikkje berre for dei vaksne å bli kjende med barna, men som ein arena for barna å uttrykke seg og bli kjende med den kulturen og samfunnet som barnehagen formidlar.

Måltida blir ein møteplass for sosialt samspel og tilhøyrse. Barna har ein sosial arena kor alle samlast og har eit felles utgangspunkt i situasjonen. For fleirspråklege barn kan måltida vere ein arena som byr på gode moglegheiter. Maten er ikkje berre næring, men kan vere konkretar i språklæring. Å få smake på pålegg kan gje gode førsthandserfaringar. Det er òg, i ein ideell setting, observante og kompetente tilsette som ser dei fleirkulturelle og språklege barna sine initiativ. Og viktigast, alle barna er samla, og barn som nødvendigvis ikkje finn kvarandre i leiken, har nok ein arena for samspel.

Det finst mange måtar å lage måltid på. Men kva er det gode måltidet? Og korleis jobbar ein med det? Likeins som det finst arbeidsmåtar som endar i eit trygt og motivert personale, finst det òg utfor-

«Barn gjer det vi gjer, ikkje det vi seier.»

dringar som kan forhindre positive resultat. Slik eg ser det, er det viktig å spele på styrkane til personalet i eit planlagt endringsarbeid. Ein kjem seg jo ingen plass utan at medarbeidarane er engasjert i det som skal skje?

Å starte med felles refleksjon vil vere ein god start. Å få fram synspunkta til alle tilsette, og samtidig få fram observasjonane som gir grunnlag for desse. Kven er den rolege atmosfæren for? Kva har barna eigentleg behov for under måltidet? Kva positive erfaringar sitt ein igjen med frå eit måltid, og kvifor var det augeblikket positivt? Til slutt får alle tilsette i «oppgåve» å samle seg rundt nokre tankar, refleksjonar eller situasjonar rundt måltida på avdelinga.

Til neste møte får alle tid til å presentere sine tankar og erfaringar. Deretter kan ein drøfte og reflektere i fellesskap og diskutere korleis vi skal jobbe med måltida vidare i praksisfellesskapet.

For at avdelinga skal få ei felles oppfatning av kva oppleving eit godt måltid er, må personalet vere samkøyrde. Difor er det viktig at pedagogisk leiar får fram dei gode samtalan; kor ein reflekterer, drøftar, argumenterer og lærer saman. For læring skjer jo i stor grad i uformelle situasjonar. Difor er

det viktig å gje personalet tid mellom møta til å lære saman og observere seg sjølv. Det er nettopp då personalet får synleggjort det aktuelle temaet i praksis. Endring er sjeldan populært, men om personalet får oppleve endringsarbeidet som ein meningsfylt del av kvardagen kor alle blir høyrd og får medverke, meiner eg dette vil vere ei viktig rolle i å lage til gode måltid.

For å summere opp er det mykje som skal til for å utvikle og skape gode måltid. Det er mykje som skal til for å godta at ein har eit behov for endring. Det er mykje som skal til for å engasjere til endring. Det er mykje som skal til for at resultatet skal bli som planlagt. Ofte treng ein ikkje at målet blir skrive i stein eller at avdelinga frå no av berre skal ha rolege og stille måltid, men at målet er ei bevisstgjerding. Ei bevisstgjerding rundt kva barna treng, ei bevisstgjerding kring prioriteringar i måltidet og dei maktstrukturane som er i spel i slike situasjonar.

For det er jo til barnas beste. Om fleirspråklege barn mistar verdifulle situasjonar kor dei ikkje berre får «trene» på språket, men òg synleggjere personlegheit og identitet, vil dette hemme språkutvikling og relasjonsutviklinga deira. Om barna i stor grad opplever kritikk og «uffing» i deira

uttrykk, vil eg påstå at dette ikkje har ein positiv innverknad på tryggleiken, engasjementet og sjølvstillita.

Som eg sa: Husk å ha utgangspunkt i kva som er barnas beste. La dei smake, la dei flire, la dei herme, la dei slå med koppande. Når barna får gjere desse «irriterande» handlingane, ligg det meir i det enn berre leik. Det ligg læring i det. Dei samhandlar, kommuniserer og utviklast i samspel. Om barna får sleppe dei negative kommentarane til det som er naturlege uttrykk for dei, vil dei etter kvart gå vidare frå det situasjonsbetinga samspelet og rette merksemda mot maten som er presentert. Dei vil sjå kva dei andre barna gjer og sjå kva dei vaksne gjer, som forhåpentleg er å ete mat og å vere støttande og positive.

For barn gjer det vi gjer, ikkje det vi seier. Det er jo barnehagen sin gylne regel! Måltid i barnehagen blir ein arena for alle barn å få synleggjere kven dei er. I måltida er alle samla, noko som gir barn med lav sosial kompetanse, leikekompetanse, språkleg kompetanse ein arena å blomstre i. Om personalet er bevisst slike problemstillingar, vil 3000 måltid i barnehagen by på uendeleg mykje undring og læring.

ANNONSE

Kan *Spesialklassen* vekke leselyst hos gutta?

Det er ingen tvil om at bøker som kombinerer vanlig tekst, fargerike illustrasjoner og actionfylte tegneserie gjør det enklere og morsommere for de visuelt erfarne barna å komme gjennom en hel bok.

Hartberg prøver ikke å konkurrere med skjerm, men med gutter i rett alder i huset, ser han hvilke bøker som fanger målgruppa. Og den erfaringen bruker han bevisst. «Jeg ønsker at det skal være kult for alle, men er det lov å si at jeg tenker særlig på gutter mellom 9 og 14?»

Historien om kule Steven som får hjernen sin hacket og må få hjelp av selveste *Spesial-*

klassen for å få tilbake kontrollen over sin egen kropp, burde være midt i blinken for målgruppa.

Spesialklassen er ute i bokhandel nå.

CAPPELEN DAMM

● Svar til Monica Melby-Lervåg 19.2. på Utdanningsnytt.no

At randomisert-kontrollerte studier og registerstudier er blitt universelle gullstandarder for forskningsmetode, blir som å slå inn skruer med hammer, i stedet for å velge verktøy etter oppdragets egenart, skriver innsenderne.

ILL.FOTO DDEKK/ISTOCK

● Oslo-skolen

Autister får avslag på

Det må oppfattes som et alvorlig varsku når Utdanningsetaten i høringsdokument til aktivitetsplan for byomfattende spesialgrupper/spesialschooler i grunnskolen for kommende skoleår skriver: «Det siste året har 55 prosent av søkerne med autismespekterforstyrrelser fått avslag. Dette utgjør 50 søkere.»

Kapasiteten er sprengt i spesialschooler og -avdelinger. De fleste må derfor ta til takke med plass ved nærschoolen. Nærschoolen er sjelden godt nok rustet til å håndtere elever som krever særskilt kompetanse og fasiliteter for å gi dem i ytterpunktet av denne elevgruppen tilfredsstillende tilbud.

Fagforbundets klubb i Utdanningsetaten viser i sin høringsuttalelse til at høringsdokumentet fra

Metodedebatt og polarisering

19. februar 2020 kommenterer Monica Melby-Lervåg innlegget «Samrøret mellom evidensbevegelsen og politikerne» av Harriet Bjerrum Nielsen 17.10.2019 på Utdanningsnytt.no. Sistnevnte bygger på vår artikkel «Kunnskap for politikk og praksis» om samme tema i Tidsskrift for samfunnsforskning 3/2019.

Vi går ut fra at Melby-Lervåg har lest artikkelen før hun tok til motmæle i ovennevnte innlegg: «Misforståelser og myteskaping om utdanningsforskning». Vi undres derfor over hvorfor hun synes det er behov for å forklare hva randomisert-kontrollerte studier (RCT) er og hvorfor dette designet er egnet for effektstudier.

På dette punktet er vi nemlig helt enige. Vi kan gjerne tilføye at det ikke er noe som kan slå systematiske oversikter av RCTer for å vurdere effekt, vel å merke når betingelsene for bruk av slike design er til stede. Veldefinerte intervensjoner som studeres under standardiserte betingelser kan med en RCT gi nyttige svar på om noe virker eller ikke.

Men både i klasserommet og på legekantoret er dette ofte urealistiske betingelser, fordi det man vil undersøke, er dynamiske prosesser i sosiale kontekster. Ofte gjelder forskningsspørsmålene noe annet enn effektmål. «Effekt» er for øvrig ikke metodologisk synonymt med «konsekvenser av endring». Det siste handler ofte om erfaringer og samhandling der andre forskningsmetoder kan

levere sterkere evidens enn RCTer.

Det fremgår av både innlegget og artikkelen vår at kritikken vi fremsetter gjelder evidenstradisjonens ensretting av kunnskap, der randomisert-kontrollerte studier og registerstudier er opphøyet til universelle gullstandarder for forskningsmetode, uansett hva forskningsspørsmålet er. Det blir som å slå inn skruer med hammer, i stedet for å velge verktøy som svarer til oppdragets egenart. Vi ser også en uheldig polarisering av debatten, og den gjelder nettopp troen på at det «er bred enighet» om at evidensbevegelsens metoder er vitenskapelige, mens alle andre er ideologiske. Hvis man får politikere med på en slik premiss, er det selvsagt ikke rart at de ønsker RCTer, registerstudier og systematiske oversikter om en hvilken som helst problemstilling.

Til slutt: Betegnelsen «evidensbevegelsen» har vi funnet i jubileumsskriftet fra Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten (2014), der dette miljøet (som har stått helt sentralt i evidenstradisjonen i Norge) omtaler seg selv på denne måten.

Kirsti Malterud | professor emerita,
Institutt for global helse og samfunnsmedisin,
Universitetet i Bergen

Harriet Bjerrum Nielsen | professor emerita,
Senter for tverrfaglig kjønnsforskning,
Universitetet i Oslo

Kapasiteten for elever med forskjellige typer autisme er sprengt i spesialschooler og -avdelinger, noe som sterkt bekymrer bystyremedlem Ivar Johansen (SV) i Oslo.

FOTO RUNE LISLERUD, SAMFOTO

Har du noko på hjartet?

Dine meiningar er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 8000 og 12.000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår. Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

ønsket skolevalg

etaten på en god måte synliggjør to motstridende politiske føringer. På den ene siden skal «alle barn med nedsatt funksjonsevne sikres retten til å gå på nærskolen» (byrådserklæringen av okt. 2019), samtidig gis det i skolebehovsplanen 2019/2020 føringer for at «foreldre gis et reelt valg mellom bostedsskolen og byomfattende spesialgrupper/spesialskoler». Fagfondets klubb skriver videre: «Vi mener at en rendyrking av nærskoleprinsippet ikke fullt ut kan ivareta den enkelte elevs behov eller behovet for faglig sterke fellesskap. Noen elever trenger svært tilrettelagte fasiliteter og å bli møtt av ansatte med nødvendig kompetanse for å oppleve inkludering, mestring og et trygt skolemiljø - ikke alle har størst utbytte av å være

«inkludert» i nærskolen. Det er bekymringsfullt at antallet som får avslag på plass, er så høyt og fortsetter å øke. Dette er også en elevgruppe hvor forekomsten av vold og trusselhendelser er høy. Det krever at skoler som mottar denne elevgruppen, må skoler i hvordan det kan forebygges og håndteres. Videre kreves det gode rutiner for bearbeiding av slike hendelser for ansatte og rutiner for føring av vold/trussel og skademeldingsskjema. Vi er bekymret over konsekvensene for både elever og ansatte av en omgjøring av plasser fra multifunksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede til autisme, for å dekke behovet for plasser for sistnevnte elevgruppe. Vi frykter også at multifunksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede

elever vil lide av omgjøringen, samt at omgjøringen vil kreve kompetanseheving som det i tilstrekkelig grad ikke er mulig å tas høyde for med de ressurser som finnes ved den enkelte skole.»

Her må byråd Inga Marte Thorkildsen være på ballen og sikre et godt skoletilbud for denne gruppen.

Innlegget er også publisert på forfatterens blogg.

Ivar Johansen (SV) | bystyremedlem i Oslo

Kopinor

DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Det kan være av verdi når lærerne skal tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg. Vi snakker om «Det lille ekstra».

Les mer og se filmer på Kopinor.no/skole

● Foreldreundersøkelsen 2019

Hva nå?

Hva vil regjeringen bruke svarene i foreldreundersøkelsen til?

Hvilken type spørsmål er det foreldrene svarer på?

Har foreldrene likt utgangspunkt og oppfatning av spørsmålene?

Hva måler egentlig foreldreundersøkelsen?

Skal regjeringen ta svarene alvorlig og følge opp det foreldrene er misfornøyd med, må bemanningen i barnehagene økes. Journalist Jørgen Jelstad skriver i Utdanning 27. februar i år om hvordan Foreldreundersøkelsen 2019 viser at «flere foreldre har blitt mer misfornøyd med bemanningstettheten» (...) «... ett av spørsmålene er: Jeg opplever at bemanningstetthet – antallet barn per voksen – i barnehagen er tilfredsstillende. Her er snittskåren 3,9. Det er det eneste spørsmålet i undersøkelsen hvor snittskåren faller under 4. I snitt er altså foreldrene ganske fornøyd. Men nesten én av fem foreldre er uenige i at bemanningstettheten er tilfredsstillende».

Det er et alvorlig signal til regjeringen at bemanningstettheten får dårligst skår i undersøkelsen. Som tillitsvalgt i mange år kjenner jeg meg igjen i det. Det samsvarer med hva de ansatte i barnehagene uttaler om bemanningsnormen. Svarene i undersøkelsen kan tyde på at foreldre nå ser, og

er blitt opplyst om at bemanningsnormen ofte ikke gjelder mer enn noen timer pr dag i de verste tilfellene.

Dette er et klart og tydelig signal til regjeringen om at foreldre er misfornøyd med bemanningsnormen, og at det nå må skje en forbedring. En bemanningsnorm må komme på plass i barnehagene, en norm som ikke bare øker, men som også gjelder hele barnehagedagen.

Å øke bemanningsnormen hele barnehagedagen gir de ansatte rundt om i landet bedre tid til å bygge relasjoner til hvert enkelt barn, følge opp og støtte det enkelte barn og barn i grupper, og bedre tid til å hjelpe dem å bygge relasjoner med andre barn. Det gir rett og slett de ansatte tid til å gi barna det beste utgangspunktet de fortjener for resten av livet.

I rammeplanen for barnehager, fastsatt av Stortinget, står det blant annet: «Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og dannelse skal ses i sammenheng». Det er viktig at det legges til rette for at rammeplanens intensjoner kan gjennomføres til det beste for alle barn i barnehagen.

Så kjære politikere, lytt til de ansatte i bar-

Bemanningsnorm hele dagen vil føre til tidlig innsats i praksis, skriver innsenderen.

ILL.FOTO ANISSA THOMPSON, FREEIMAGES

nehagene. Ta svarene i en foreldreundersøkelse dere selv har bedt om alvorlig og prioriter at dette følges opp gjennom bemanningsnorm hele dagen. Dette vil føre til tidlig innsats i praksis. Det er smart samfunnsøkonomi, det.

Inger Grødem Haraldsen

sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet

● Målformer

Hei, Visit Norway – hugs at norsk også er nynorsk!

Visit Norway driv med markedsføring av Turist-Noreg for å få fleire til å leggje feriereisa til eige land, og kortreist ferie blir meir og meir populært.

Sidan Visit Norway er eigd av staten via Næringsdepartementet og Innovasjon Noreg, bør vi kunne vente at det vert reklamert både på bokmål og nynorsk. I dag brukar Visit Norway bokmål.

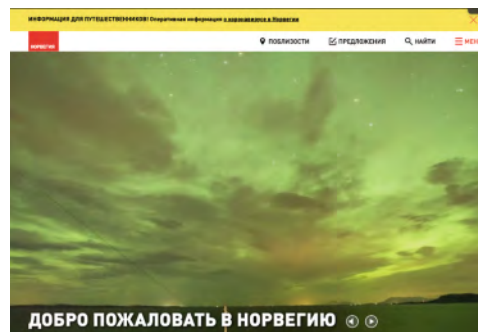
I 2017 lova Visit Norway «å sjå på saka så snart som mogleg» om dei skulle ta i bruk nynorsk, utan at det har skjedd noko særleg.

Mitt inntrykk er at Visit Norway vil halde nynorsken på ei armlengds avstand, og at dei i praksis ser på «norsk» som eigentleg berre bokmål. Det er for snevert, og det bryt også med mållova som seier at det skal vere ei rimeleg fordeling mellom målformene i informasjonstilfang som statsorgan lagar.

Visit Norway tar ikkje omsyn til at mange av dei mest kjende reisemåla i landet ligg i nynorskområde, i Sognefjorden, Setesdal, Sunnmøre og Telemark. Visit Norway greier å gi informasjonen sin på 14 andre språk. På nettsidene presenterer dei stoffet sitt på britisk og amerikansk engelsk, dansk, fransk, tysk, italiensk, nederlandsk, kinesisk, polsk, brasiliansk portugisisk, spansk, russisk, japansk og svensk. Da burde det vere innanfor rekkevidd å bruke nynorsk også.

Noregs Mållag vil leggje dette fram for næringsminister Iselin Nybø om nynorsk-boikotten frå Visit Norway held fram.

Magne Aasbrenn | leiar i Noregs Mållag

På Visit Norway sin nettstad kan du lese britisk og amerikansk engelsk, dansk, fransk, tysk, italiensk, nederlandsk, kinesisk, polsk, brasiliansk portugisisk, spansk, russisk, japansk og svensk. Da burde det vere innanfor rekkevidd å bruke nynorsk også, skriv Magne Aasbrenn..

Kan foreldre bedømme kvalitet i barnehagen?

I Foreldreundersøkelsen 2019 er barnehager over hele Norge evaluert av foreldre. Foreldres tilfredshet og deres tilbakemelding på barnehagetilbudet baserer seg på kortere eller lengre møter i avdeling og garderobe, utviklingssamtaler, foreldremøter og kanskje noen månedsbrev og dagsrapporter.

Alle 178 FUS barnehagene, dit til sammen 13.000 barn kommer hver dag, deltar i undersøkelsen. Vi scorer som andre private barnehager noe høyere på tilfredshet enn de kommunale. Betyr det at private barnehager har bedre kvalitet enn kommunale? Antakelig ikke, skal vi tro norske barnehagestudier. Kvaliteten i norske barnehager må og kan måles etter helt andre dimensjoner.

Barnehager som leverer høy kvalitet, kjennetegnes ved et stabilt personale som blant annet viser

varme og entusiasme, skaper god organisering og har en forskningsbasert praksis. I FUS jobber vi kontinuerlig med å sikre høyt nærvær. Vi vet at et personale som kjenner barna godt og som ser de små, nesten usynlige tegnene barna gir, har stor verdi for det enkelte barns opplevde av trivsel og trygghet.

For å sikre at barna får den støtten de trenger, benytter vi en forskningsbasert observasjonsmanual utviklet over flere år; Classroom Assessment Scoring System. Ansatte lærer opp i og sertifiseres i den for å sikre at personalet har et felles blikk for hva som kjennetegner barnehager av høy kvalitet. Manualen kan vise oss graden av sosio-emosjonell støtte, hvor man ser på graden av varme og sensitivitet hos personalet, og om de viser glede ved å delta i barns aktiviteter samt om det er fra-

vær av krenkelser fra de ansatte.

Videre observerer man i hvilken grad personalet evner å lede barnegruppa på en god måte. Har personalet lagt til rette for gode lekesoner med rikt og variert materiale, og er personalet forberedt slik at barna slipper å bli sittende og vente i eksempelvis samlingsstunden. Man ønsker god flyt med voksenstøtte i overgangen fra måltid til garderobe og at barna er sikret førstehåndserfaringer og tid til lek.

Det siste domenet man observerer, er i hvilken grad personalet legger til rette for at barna kan utforske og lære i leken. Videre om personalet samtaler med barna ut ifra deres initiativ og interesse.

Marius Holm Krog-Johnsen | markedsansvarlig FUS barnehagene

Heretter heiter det: vi

Det er ikke bare dugnadsånd vi ser blant studenter og lærere i dag. Det er ekte fellesskap.

«Det heiter ikkje: eg - no lenger. / Heretter heiter det: vi.»

Halldis Moren Vesaas' ord fra diktet «Tung tids tale» i diktsamlinga med samme navn (1945) peker på folkesjela vår. Vi tar vare på hverandre. Det er unntakstilstand i Norge.

For lærerstudentene betyr det stengte universiteter og høgschooler, barnehager og skoler. Det gjør vi fordi det er til det beste for samfunnet vårt. Ingen skal stå igjen, som det heter av bærekraftsmålene. Fordi samfunnet trenger at vi tar vare på hverandre.

Unntakstilstand betyr usikkerhet. Usikkerhet for tida framover og usikkerhet for egen studieprogresjon. Men det betyr også usikkerhet for sektoren. Derfor er det nå utrolig viktig at vi står sammen og går i dialog med hverandre.

Denne situasjonen viser oss behovet for en bedre beredskapsplan også for universitets- og høgskolesektoren, men vi ser samtidig en enorm vilje fra særlig lærerutdanningene som jobber på spreng for å legge til rette for videre læringsprogresjon for studentene. Mange lærerutdannere har kastet seg rundt og allerede laget digitale under-

visningsopplegg. Mange studenter får følge praksis gjennom den digitale undervisningen mange skoler nå gjennomfører sammen med sine elever. All honnør til dere. I dialog med flere av lærerutdanningenes ledere, vet vi at det nå jobbes hardt for å få full oversikt over konsekvensene korona-pandemien får, og for å finne så gode løsninger som mulig for landets lærerstudenter.

I påvente av tydeligere retningslinjer fra Kunnskapsdepartementet oppfordrer Pedagogstudentene sterkt alle studenter til å følge med på informasjonen som gis av deres studiesteder. Vi arbeider så raskt vi kan med å svare på studentenes henvendelser, og vil også være tilgjengelige for spørsmål.

For noen av oss kan det være vanskelig å gå fra en travel hverdag til en stille tid. Det finnes flere gode hjelpetelefoner, blant annet hos Mental Helse Ungdom. Dette er en tid vi kan vise at vi er der for hverandre. Er du student, frisk og befinner deg utenfor risikogruppa, er det mye du kan gjøre for dem rundt deg. En handlekur for en nabo i karantene kan bety ganske mye.

Det er nå vi ser de ekte hverdagsheltene. Som bretter opp ermene, tar ansvar og tar vare på hverandre i en vanskelig tid. Vi er sterkest sammen, studenter som lærere. Vi ser en utrolig omstillings-

Halldis Moren Vesaas' ord fra diktet «Tung tids tale» i diktsamlinga med same navn (1945) peker på folkesjela vår: Vi tar vare på hverandre, skriver Frank Aleksander Bræin.

FOTO ASCHOUH FORLAG, WIKIMEDIA COMMONS

evne blant studentene og lærerne som fremdeles kaster seg rundt for å lage gode undervisningsopplegg for elevene – men også gode praksisopplegg for studentene. Det er ikke bare dugnadsånd vi ser, det er ekte fellesskap. Bry dere om hverandre. Dette klarer vi – sammen.

Frank Aleksander Bræin | leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

● Det nye koronaviruset

Kanskje kan Korona-året 2020 huskes som året elevene fikk litt mer tid til lek, ansvar hjemme, tid med foreldrene og ikke minst tid til å være nettopp barn? skriver Lars Mæhlen.

FOTO: ELKIMMELITO, PIXABAY

Barna er hjemme for å redde liv

Vi skal selvsagt ha ambisjoner på vegne av elevene. Men vi må ikke glemme hvorfor barna nå er hjemme. De er hjemme for å redde liv.

Da bør smittevern være hovedfokuset, og «verdens beste undervisningsopplegg» bør komme i annen rekke. Mange barn må passe småsøsken og kan ikke alltid arbeide fra 9-13 hver dag.

Nå gjelder det å vise raushet, toleranse, tålmodighet og kreativitet.

Mange av oss husker lærerstreiken på 1980-tallet. Vi overlevde den og tenker tilbake på den som en periode med ekstra tid til lek og moro.

I disse dager, hvor lekser diskuteres, er det litt merkelig at vi glemmer at vi nå pålegger barn og foreldre mer hjemmearbeid. Mange har ikke den hjelpen de trenger hjemme. Dette må vi som lærere ta i betraktning når vi nå lager ambisiøse opplegg til elevene.

Ikke alle elever har en god arbeidspult, arbeidsro, foreldre som kan hjelpe og egenledelse til å kunne sitte rolig til bestemte timer, uten voksens tilsyn.

Vi må også ha med disse barna når vi nå planlegger ambisiøse opplegg med fokus på dybdelæring.

Kanskje kan Korona-året 2020 bli husket som det året elevene fikk litt mer tid til lek, ansvar hjemme, tid med foreldrene og ikke minst tid til å være nettopp barn?

Lars Mæhlen | Lærer

Innlegget ble først publisert på Facebook-gruppen «Corona-dugnad for digitale lærere». Gjengis med forfatterens tillatelse.

Rett på sak

● Pensjonistene i Utdanningsforbundet

Pensjonistenes rolle i en fagforening

● **Bjørn L. Vaaland**

leder for pensjonistrådet i Rogaland

FOTO: LISBET JÆRE

Her kommer noen refleksjoner rundt pensjonistenes rolle i en fagforening og litt om utfordringer til nytt sentralt pensjonistråd som oppnevnes i slutten av mars.

Det er tydelig slått fast i Utdanningsforbundets vedtekter at pensjonistene er fullverdige medlemmer. Pensjonistene er også sikret en gjennomgående representasjonsrett i lokallags-, fylkesstyrene og til sentralstyret, fra pensjonistråd på alle nivå. Retten gjelder også årsmøter, representantskap og landsmøtet.

Politikkdokumentet «Vi utdanner Norge», vedtatt på landsmøtet 2019, er retningsgivende for organisasjonen. Vi som pensjonister har kompetanse til å delta i debatten når det gjelder gjennomføringen av flere politiske vedtak.

Et eksempel fra «Vi utdanner Norge» er:

– Utdanningsforbundet vil arbeide for at løpende pensjoner ikke underreguleres og at arbeidstakerorganisasjonene får forhandlingsrett i trygdeoppgjøret.

(Når lønnsnivået stiger, får pensjonistene i dag 0,75 prosent i fratrekk.)

Et annet eksempel er:

– Helsefremmende arbeidsmiljø og seniorpolitiske tiltak er viktig for at flere skal kunne ha reell mulighet til å jobbe lenger. Samtidig er det viktig at Utdanningsfor-

bundet arbeider for en reell mulighet for tidligpensjon for alle som trenger det. Det må etableres gode uførepensjonsordninger i alle tariffområder.

Landsmøtet vedtok dessuten å sette miljø i fokus. Her vil også pensjonistene være på banen.

Det er gode erfaringer med aktive pensjonister i politisk arbeid. På fylkesnivå har vi deltatt i fylkestyrene, og pensjonistrepresentanten har bidratt med mer enn «pensjonistsaker».

«Vi utdanner Norge» skal i landsmøteperioden gjenspeile forbundets satsinger gjennom strategiske planer. Disse utarbeides for ett år om gangen. Den første behandles i vår. Pensjonistrådene spiller naturligvis inn synspunkt i prosessen.

Lokallagsnivå holder mange steder gode medlemsmøter for pensjonistene. En representant fra pensjonistrådene i lokallagene deltar på lokallagsstyremøtene. Slik har pensjonistene her en plass i diskusjoner og politisk utvikling.

Når strategiske planer vedtas, venter vi en positiv viderebehandling av vedtakene.

Pensjonistene vil bidra til en sterk organisasjon som ser helheten i å omfavne yrkesaktive, medlemmer i «mellomnivået» 62–72 og pensjonistene.

Som pensjonistleder på fylkesnivå ser jeg at landsmøtevedtakene åpner for videre positiv utvikling av forbundet. Derfor må det nye sentrale pensjonistrådet ha tillit sentralt til å være aktiv meningsbærer utover «pensjonistsaker».

Til arbeidsgivere og bemanningsansvarlige
i barnehage, grunnskole, høyskole/universitet,
voksenopplæring og ansatte i pedagogisk støttesystem

Lærerjobb.no er nettstedet for ledige stillinger i utdanningssektoren, og leveres og driftes av bladet Utdanning / utdanningsnytt.no som utgis av Utdanningsforbundet.

Din stillingsannonse blir eksponert i følgende kanaler:

- Stillingsutlysning på Lærerjobb.no i 30 dager
- Stillingskarusellen på utdanningsnytt.no
- På Lærerjobb sin Facebook-side
- Lenke i nyhetsbrevet fra Utdanningsnytt

Kun 7.500 kroner per stilling.

KONTAKTINFORMASJON

Mona Jørgensrud, salgssjef, HS Media AS
Tlf. 62 94 10 32 Mobil 911 73 473
epost: mj@hsmedia.no

Stillingspakke PRINT/DIGITAL

1/4 side annonse i Utdanning
+ Stillingsutlysning
på Lærerjobb.no
kun 14.500 kroner
ord. pris 17.500 kr
Spar 3.000 kr

Du kan også annonsere hovedutlysninger for nytt skoleår
i bladet Utdanning og på Lærerjobb.no

HOVEDUTLYSNING FOR NYTT SKOLEÅR

Pris per hovedutlysning på Lærerjobb.no, kun 10.000 kroner.

HOVEDUTLYSNING - PAKKETILBUD

1/4 side annonse i Utdanning + Stillingsutlysning på Lærerjobb.no,
kun 17.000 kroner (ord. pris 20.000 kr) - **Spar 3.000.**

FOR FELLESUTLYSNING AV STILLINGER

Ved fellesutlysninger kan bannerannonsering benyttes.
Ta kontakt for informasjon om våre muligheter og pakkeløsninger.

Foto: fizkes / Adobe Stock

Har vi et nasjonalt matematikkproblem?

● **Marianne Akselsdatter Aaslund**

seniorrådgiver i Statped
FOTO PRIVAT

Elever skal få tilpasset matematikkopplæring i klasserommet. Det vil kreve høy, relevant kompetanse hos læreren i faget og i relasjon til elevene. Kan en nasjonal dugnad håndtere dette?

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Mellom 15 og 20 prosent av barn og ungdom har matematikkvansker, ifølge hjemmesida til Universitetet i Oslo. (Institutt for spesialpedagogikk og artikkelen «Når tall blir et mareritt 2017»).

«En av fire norske 10. klassinger gikk før sommerferien ut av ungdomsskolen med karakteren 1 eller 2 i matematikk. Dette viser at vi har et alvorlig realfagsproblem, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen», regjeringen.no 2015. I høyere utdanning ser en også at matematikkvansker kan bli en bøyg. For eksempel stryker mange studenter i faget medikamentlære ved studier i syke- og vernepleie.

Mange foreldre til barn med matematikkvansker har selv hatt vansker og har negative erfaringer med faget. I artikkelen «Når tall blir et mareritt» (UiO) vises også til forskning som hevder at omtrent 15 prosent av den voksne befolkningen strever med tall.

Lærere fortviler og knytter vanskene til manglende innsats. Er det så enkelt, eller har vi et nasjonalt matematikkproblem?

19. august 2015 la regjeringen frem en ny realfagsstrategi for perioden 2015–2019. Målet var «å få færre elever på de laveste nivåene og flere elever som presterte på høyt nivå i matematikk, naturfag og teknologi». Realfagsstrategien er nå under evaluering.

Det er enighet om at et felles kompetanseløft er nødvendig for å forebygge seinere vansker og hjelpe elever som har utviklet store matematikkvansker. Det har vært manglende søkelys på matematikkvansker i lærerutdanningen. Håpet er nå at ved å fokusere på faget kan elevene oppnå bedre ferdigheter og forståelse. Det er nå innført krav om karakteren 4 i matematikk for å komme inn på lærerskolen, femårig lærerutdanning, og det skal utdannes lærerspesialister i matematikk.

Tidlig observasjon og kartlegging

Kartleggingskompetansen i skolen er varierende. Der er mange utfordringer knyttet til å tolke og omsette resultatene til konkrete tiltak, systematisk sette i gang tiltakene, for så å evaluere effekten. Opplæringsplaner mangler ofte konkretisering og systematikk, og for elever med vansker blir opplæringen for lite tilpasset.

Skolen må ha rutiner som gir muligheter for kontinuerlig observasjon og kartlegging, ikke bare på de lovfestede kartleggingstidspunktene. Elever som har behov for ekstraordinære tilnærminger, må følges opp hyppig gjennom utprøving og evaluering av tiltak.

Lærer må finne ut både hva slags nivå eleven befinner seg på og hvilke områder av matematikken eleven strever med. Er det tabellkunnskap, tallinja, posisjoner, problemløsningsoppgaver eller geometri eleven ikke behersker? Det er av avgjørende betydning at kartleggingsresultatene tolkes slik at man kan tilrettelegge undervisningen på en forsvarlig måte.

Noen elever har en underliggende vanske som gir et dårlig utgangspunkt for å mestre skolematematikken. Før lærere henviser til pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), skal læreren ha vurdert elevens ferdigheter i matematikk og om eleven har utbytte av tiltakene som er igangsatt. Dette krever at lærer følger godt med på elevens progresjon i faget. Dersom eleven stagnerer eller viser mangelfull mestring, vil det være behov for videre utredning i PPT. PPTs oppgave blir en grundigere utredning av eleven for å veilede og sammen med lærere delta i revurderinger og tilpasninger av tiltak. Det er viktig med gode samarbeidsrutiner mellom skole og PPT. Det betyr avklaringer om hvem som kartlegger hva, innhold i møter, møtefrekvens og hvem som skal delta i møtene.

Invester i fredstid og forsterket innsats

I august 2018 vedtok Stortinget endringer i opplæringsloven. Endringene skulle sørge for at elever på 1.–4. trinn som sto i fare for å bli hengende etter i basisfagene (matematikk, lesing og skriving), skulle motta et tilbud om intensiv opplæring raskt. Denne hjelpen skulle gis uten en forsinkende sakkyndig vurdering. Målet var at læreren raskt skulle gi eleven støtte i faget, for å unngå en mulig eskalering av vanskene. Mange elever har

«Noen elever har en underliggende vanske som gir et dårlig utgangspunkt for å mestre skolematematikken.»

K

«Den intensive opplæringen må ikke bare bli mer av det eleven har vansker med og på samme måte.»

behov for trening av basisferdigheter, som er selve bærebjelken i faget. Erfaring tilsier at dette er helt nødvendige tiltak.

Svakheten i denne endringen i opplæringsloven er at retningslinjene ikke er tydelige, for eksempel:

- Når har skolen plikt til å tilby opplæring for elever fra 1. til 4. trinn?

- Hvordan skal den intensive opplæringen gjennomføres?

Den intensive opplæringen må ikke bare bli mer av det eleven har vansker med og på samme måte. En hører forbausende ofte at ansatte i skolen sier de har prøvd «alt», mens beskrivelser av prioriteringer og systematikk om hva og hvordan mangler.

I NOU 2019:23, Ny opplæringslov, foreslår utvalget at forsterket innsats innføres som ny betegnelse, og at slik innsats delvis skal erstatte innholdet i dagens bestemmelse om intensiv opplæring. Hensikten med forsterket innsats er at veien til hjelp skal bli kortere. Utvalget mener videre at skolen bør ha plikt til å gi forsterket innsats til elever på alle trinn, uten at det foreligger sakkyndig vurdering.

De siste årene har «barnets stemme» fått mye oppmerksomhet, enten representert ved barnet selv eller ved foresatte:

I Barneombudets rapport «Uten mål og mening 2017» beskriver elever en erfaring som de ikke unner andre å oppleve. De vil bli lyttet til, de vil bli tatt med på råd, og de vil gjøre noe annet enn «å steke vaffer» i timer der de skulle ha fått tilpasset hjelp for sine vansker.

Foreldrene er også viktige informanter når det gjelder barnas mestring av det skolefaglige. Mange foreldre sier at de må fortelle om vanskene om og om igjen, men får beskjed om at «det går seg nok til». I dette ligger det for liten respekt for foresattes ekspertise og kjennskap til sine barns vansker.

Dersom det er manglende rutiner for å fange opp elever som strever, vil vanskene ofte ende med lite tydelige problemstillinger til PPT. I disse tilfellene har matematikkvanskene ofte eskalert, og andre vansker har kommet i tillegg.

Kompetansekrav

I Nordahl-rapporten, «Inkluderende fellesskap for barn og unge» (2018), pekes det på at spesialundervisning har liten effekt. Dette blir blant annet knyttet til at 50 prosent av spesialundervisningen gjennomføres av assistenter, og at det ikke er formelle krav til å gjennomføre spesialundervisning. Mange assistenter får krevende undervisnings-

oppgaver som krever spesialpedagogisk kompetanse. Det er et paradoks at den undervisningen som krever særskilt kompetanse, ofte gjennomføres av ikke-kvalifiserte, på tross av opplæringsloven paragraf 10, «Assistenter kan ikke ha selvstendig ansvar for opplæringen, og skolen kan derfor ikke benytte en assistent som lærer».

NOU 2019:23 inneholder et forslag om at det innføres en bestemmelse om at lærer som hovedregel må være til stede, dersom personer som ikke er ansatt i lærerstilling (assistenter) skal hjelpe til i opplæringen.

Videre foreslår utvalget at bare personer som er ansatt i lærerstilling, kan ha individuelt tilrettelagt opplæring, det vil si det som tidligere har hatt navnet spesialundervisning. Det foreslås også at personer med høy og relevant kompetanse, men som ikke er lærere, på visse vilkår kan gi individuelt tilrettelagt opplæring. (NOU 2019:23)

I Meld. St. 6 (2019–2020), «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO», vises det til Stoltenberg-utvalget, NOU 2019:3 («Nye sjanser – bedre læring»), som foreslår å innføre et lovkrav om at enkeltvedtak om spesialundervisning i skolen skal utløse rett til hjelp fra personell med relevant pedagogisk eller spesialpedagogisk kompetanse i 80 prosent av timene som omfattes av enkeltvedtaket. Et slikt lovkrav kan være et bidrag til å heve kvaliteten på den spesialpedagogiske hjelpen elevene får i skolen. Men det hjelper ikke med nye lovkrav, hvis ikke utdanningsinstitusjonene i større grad vektlegger spesialpedagogikk sammen med innsikt og undervisningskompetanse i matematikkfaget.

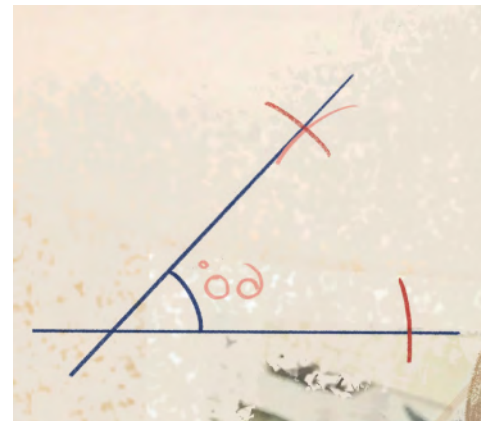
Komplekse årsaker til matematikkvansker

Elever med matematikkvansker er ingen homogen gruppe. Vanskene varierer i hvor omfattende de er.

Mange elever har et sammensatt vanskebilde. Det er kompleksiteten i hvert enkelt elevtilfelle som kan være lavfrekvent.

Elever har ulike forutsetninger for å mestre matematikk. Årsakene kan være mange, for eksempel reduserte forutsetninger for å mestre faget, samt stressrelaterte vansker. Vanskene kan også skyldes undervisningsvansker hos pedagogene (Akselsdotter og Nygaard: Matematikkvansker, Pedlex 2018).

For eksempel har noen elever vansker med å løse oppgaver i matematikk på grunn av språkformuleringer i oppgavene. Eleven kan forstå

begrepet «flere enn», men kan ha vansker med begrepet satt i en større sammenheng, for eksempel «Hvor mange flere er det her»? Oppgaven blir mer abstrakt, den mangler konkrete tall som skal telles. Teksten handler om en relasjon mellom to mengder. Erfaringsvis er det viktig å konkretisere og sette søkelys på grunnleggende begreper, særlig i begynneropplæringen i matematikk.

Fagfornyelsen og dybdelæring

Det er nå mye søkelys på fagfornyelsen og dybdelæring, sammenhengen i faget og sammenhengen til andre fag. Det er en stor utfordring for lærere å sette seg inn i det «nye», både på innholds- og vurderingssiden. Det må ikke bli slik at vi ikke tar vare på gode erfaringer. Dybdelæring er rettet mot at elevene skal kunne nyttiggjøre seg strategiene knyttet til grunnleggende matematikk.

Hvorfor er dybdelæring så viktig? Den teknologiske utviklingen i bred forstand gir tilnærmet uendelig tilgang til informasjon, men det betyr ikke at all kunnskap er «et klikk unna». Å innlemme informasjonselementer fra ulike kilder krever erkjennelse og forståelse som det tar tid å oppnå. Å velge ut informasjon og skape sammenheng i ulike informasjonselementer vil i stadig større grad bli en avgjørende kognitiv ferdighet i årene som kommer.

I dag fokuseres det stadig mer på at flere elever skal få sine tilpasninger i klasserommet. Det vil kreve høy, relevant kompetanse hos læreren i faget og i relasjon til elevene. Læreren må ha mye å spille på i sin differensiering av tiltak, det nytter ikke med samme undervisningsfokus for alle elever. Elever er ulike og lærer forskjellig og i ulikt tempo. Kan en nasjonal dugnad håndtere dette?

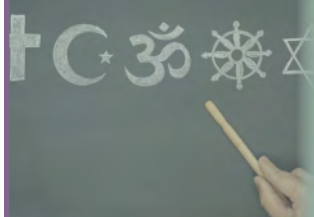
Studier ved siden av jobb?

Deltidsstudier i Oslo med oppstart høsten 2020
Søk innen 15. juni!

Etikk og filosofi

15 stp

ca 8 lørdager i semesteret
bachelornivå
mf.no/deltidsstudier-krle

Erfaringsbasert master i KRLE/religion og etikk

90 stp over 3 år
seks lørdager i semesteret
mf.no/krle-re-deltid

Veiledning for praksislærere

15 stp

4 todagersamlinger over to semester
mf.no/veiledning

Flerkulturell pedagogikk – videreutdanning (30 stp)

Oppstart høst 2020 med fire samlinger over to dager

Styrk din kompetanse i arbeid med barn, ungdom
og voksne med minoritetsspråklig/tospråklig bakgrunn.

Kurset går over to semestre.

www.uio.no/studier/emner/uv/iped/PED1360

LONGYEARBYEN
LOKALSTYRE

Longyearbyen ligger på Svalbard, midt i en variert og vakker arktisk natur med gode muligheter for friluftsliv. Longyearbyen er et moderne tettsted med ca. 2300 innbyggere og har et godt tjenestetilbud med bla. full barnehagedekning, svømme-/idrettshall og et variert forenings-, idretts- og kulturliv. Longyearbyen lokalstyre har oppgaver som er tilnærmet lik det en kommune har på fastlandet, og styres etter tilsvarende regelverk som for kommunene.

I Longyearbyen er det 2 barnehager: Kullungen Barnehage og Polarflokken Barnehage. Begge tilbyr barnehageplass for barn i alderen 1-6 år

Ledige stillinger i Longyearbyen lokalstyres barnehager

Følgende stillinger i Longyearbyen lokalstyres barnehager kan bli ledig fra høsten 2020:

- **Pedagogisk leder**
- **Barne- og ungdomsarbeider**
- **Lærling i barne- og ungdomsarbeiderfaget**

For fullstendig utlysningstekst og elektronisk søknadskjema se www.lokalstyre.no

Søknadsfrist 19.april 2020

Minneord

● Eivind Rygh

FOTO PRIVAT

Det var med stor sorg vi mottok meldingen om at Eivind Rygh døde 9. mars 2020, 68 år gammel. Han sovnet stille inn med sin nærmeste familie rundt seg etter lang kamp mot kreft.

Eivind var heil ved. Han var glad i mennesker, natur og dyr. Hans store interesse for natur og alt som lever, førte ham til Bergen, hvor han på slutten av 1970-tallet avla eksamen med graden cand. real, hovedfag i zoologi.

Allerede tidlig på 1970-tallet traff han sin Ellen. Sammen fikk de barnene Henriette og Andreas, og etter hvert kom det fem barnebarn.

Hjemmet på Randaberg var en åpen arena for barn, barnas venner, familievenner, plantevenner og fuglevenner. Her fikk Eivind boltre seg i sin glede over planter som bugnet, ender, høns, flotte burfugler og til og med en fiskedam. Hagen ble en oase og en yndet besøksplass for enhver som måtte ønske å komme dit.

Interessen for fagene ga Eivind grunnlag for arbeidet som lærer ved Gosen ungdomsskole, etter hvert Austbø skole og helt til slutt Godalen videregående skole.

Eivind var en godt likt lærer. Han hadde stor omsorg for elevene. Mange av elevene vil minnes ekskursjoner både i naturfag, samfunnsfag og i friluftsliv. Hans iver for fag, hans engasjement og hans store kunnskap vekket nysgjerrighet hos elevene. Han brukte humor og skapte latter og gode situasjoner gjennom sine treffende og kjappe replikker. Kunnskap, humor og kjappe replikker gjorde ham til en respektert og tydelig kollega. Han var flink til å ordlegge seg. Det kunne skape både løsninger og utfordringer og dermed debatter.

Eivind var rettferdig. Dette og hans engasje-

ment for mennesker og skole førte ham inn i fagforeningsarbeidet i Lærerforbundet. Han hadde en sentral rolle i oppbyggingen av den nye store lærerorganisasjonen, Utdanningsforbundet. Han ble valgt til leder i Utdanningsforbundet Stavanger i 2002 og gjenvalgt hele fire ganger.

Han satte Utdanningsforbundet på dagsorden både hos politikerne, kommuneadministrasjonen og i massemediene. Han fikk rollen som forhandlingsleder og var Unios streikeleder i Stavanger. Han var også leder i striden da lærerne ble overført til kommunenes arbeidsgiverorganisasjon KS. Eivind ledet lokallagskontoret med stødig, raus og humoristisk hånd, og han var alltid god å ha i lederstolen. Han tok alle utfordringer på strak arm, ingen var for store.

I 2012 gikk han tilbake til arbeidet som lærer ved Godalen videregående skole, hvor han avsluttet sin yrkeskarriere.

Eivind hadde et brennende engasjement for venner og familie. Han samlet venner til uforglemmelige turer til hytten i Josdalen og var med på å arrangere Venner og venners tur til Danmark 25 år i strekk. Gjennom humor, kommentarer og innspill skapte han samhold og gjorde turene til en uforglemmelig opplevelse. Mange er svært takknemlige overfor Eivind for at de fikk være sammen med ham på disse turene.

Eivind vil bli husket for den gode og varme personen han var, for sitt store engasjement og for at han alltid sto på for alle. Han etterlater et stort tomrom, men vi er som er igjen, er glade for at vi fikk lære ham å kjenne.

Merethe Handegaard-Scheie, Jostein Vik og Torunn Steensland Dahle

● Alf Cranner

Alf Cranner er død. Men inspirasjonen lever.

Jeg vet ikke riktig hvordan det begynte. Jeg tror det var en kassett jeg hadde med på kutteren til guttegjengene, da vi for nedover sørlandskysten fra Drammen en sommer. Det var en blanding av Antonio C. Jobim og João Gilbertos' bossanovaer, Ole Paus' sjikaner og Alf Cranners «Sjømannsvisen», med tekst av Harald Sverdrup, «Tivoli» og «Sjømannsblues», med spinnvill hjelp av Odd Børretzen og Harald Heide-Steen. Dette var kanskje vårt opprør mot «smaksforfall og toners barbari»; en formulering fra visen «Sanglærer Bastian 1».

Alf Cranner ble på en måte visesangernes vise-sanger, en referanse; en standard noe kunne måles mot. Det er Cranner som har gjendiktet fra tysk «Din tanke er fri», som jo nærmest er folkehøgskolens hymne. En underfundig humor hadde han, i både tekster og melodier. Vennlig indignert er kanskje en karakteristikk. Men også spydig, som i «Hambo i fellesferien», eller sunnhetsrevolusjonsmarsjen «Vårt farlige liv». Det er han som har skrevet melodien til Alf Prøysens «Å, den som var en løvetann». De har begge innsett at det burde vært hestehov og ikke løvetann, men poesien fikk gå foran! Alf var ikke redd for å synge andres tekster og melodier. Aslaug Låstad Lygre og Geirr Tveitts «Vi skal ikke sova bort sumarnatta» eller Alf Prøysen og Bjarne Amdahls «Slipsteinvælsen» er med i den fantastiske samle-cd-en «50 Beste fra 40 år» som er å få kjøpt.

Noen tidligere elever ved jazzlinja på Sund folkehøgskole, John Inge Leira Bjøringsøy (piano) og Alexander Riris (bass), har bidratt til å styrke Cranner-faktoren vår. Ved flere anledninger prøvde vi å få tak i Alf Cranner til elevsommerfest.

FOTO ASLAK THORSEN

Sist sommer ville han, men kunne ikke, fordi han skulle lage LP med Knut Reiersrud. Da var han 82!

Alf Cranner vil bli savnet. Melodiene og tekstene vil imidlertid bli sunget høyt og klart, slik legenden selv gjorde det! Så fra meg, som praktisk talt ikke kan noter, og på vegne av folkehøgskolebevegelsen: Tusen takk, Alf Cranner!

Anders Hals

44 | **UTDANNING** nr. 5/3. april 2020

Tone Hagen Stephensen |
Advokat i Utdanningsforbundet

FOTO INGER STENVOLL

Borte fra jobb grunnet koronaviruset?

Her er de nye reglene som gjelder ved sykdom og fravær for å være hjemme med egne barn.

Koronakrisen fører til høyt fravær på norske arbeidsplasser. Det er allerede antatt at fraværet i 2020 vil bli rekordhøyt. Koronaviruset har så langt ført til at barnehager og skoler er stengt, som igjen betyr at mange arbeidstakere er hjemme for å føre tilsyn med egne barn. I tillegg er mange enten smittet av covid-19, mistenker smitte eller satt i karantene. For å tilpasse seg den nye situasjonen har Stortinget nå vedtatt nye regler rundt sykdom og omsorgsdager. Her er det du har rett til:

Sykdom

Dersom du er smittet av covid-19, bor sammen med noen som er smittet eller er pålagt karantene av helsemyndighetene, kan du ha rett til sykepenger. Før koronakrisen var arbeidsgiverperioden for utbetaling av lønn under sykemelding 16 dager. Denne perioden er nå vesentlig forkortet. Med de nye reglene skal arbeidsgiver betale lønnen de første tre dagene dersom fraværet er korona-relatert. Arbeidsgiver får nå refusjon fra Nav allerede fra dag fire. Arbeidstaker har krav på 100 prosent lønn. For arbeidstakere som mottar sykepenger direkte fra Nav, er det likevel en begrensning oppad til 6 G, som pr. 01.05.19 er kr. 599.148.

Medlemmer av Utdanningsforbundet mottar som hovedregel sykepenger direkte fra arbeidsgiver. Gjennom tariffavtaler er de fleste av våre medlemmer sikret full lønn, og her gjelder det ingen begrensning på 6 G. Det betyr at våre medlemmer også får dekket sykepenger av lønn utover kr. 599.148. Dette følger blant annet av Hovedtariffavtalen i KS og Hovedtariffavtalen med PBL paragraf 8 punkt 8.1.2. Samme bestemmelse har vi i Hovedtariffavtalen i staten paragraf 11 og Hovedtariffavtalen i Oslo kommune kapittel 4 punkt 4.6.1.

Dersom du er syk og usikker på om du er smittet, eller er i karantene uten å få utført arbeid, kan du ha rett til å benytte egenmelding. Regjeringen oppfordrer nå arbeidsgivere til å godta egenmelding i 16 dager. Du trenger ikke erklæring fra lege i denne perioden.

Omsorgspenger ved stengt barnehage og skole

Skoler og barnehager er nå stengt på grunn av koronaviruset. Dette medfører at en rekke foreldre er hjemme med egne barn og av den grunn ikke får utført arbeid. Foreldre har i disse situasjonene rett til omsorgspenger fra arbeidsgiver i henhold til folketrygdlovens kapittel 9. Dette betyr at foreldre kan benytte seg av omsorgsdager selv om barnet er friskt, men har et omsorgsbehov. Omsorgspenger gjelder til og med året barnet fyller 12 år dersom det ikke er et kronisk sykt barn. Utdanningsforbundets medlemmer har som hovedregel rett til omsorgspenger tilsvarende full lønn på lik linje som ved sykepenger.

Før koronakrisen var antall dager med omsorgspenger 10 dager for hver av foreldre med ett eller to barn og 15 dager for foreldre med tre eller flere barn. Antallet omsorgsdager er nå doblet. Dette betyr at foreldrene har rett til 20 dager hver med omsorgspenger. For de med tre barn eller flere er antallet 30 dager per forelder. Aleneforeldre får det samme antall omsorgsdager som to foreldre ville fått, det vil si henholdsvis 40 eller 60 dager avhengig av antall barn. Det er kun nødvendig tilsyn med barn som gir rett til omsorgspenger. Det er for eksempel ikke nødvendig at begge foreldrene fører tilsyn samtidig. Det er også vedtatt at dagene kan fordeles mellom foreldrene om en av foreldrene arbeider i en samfunnskritisk funksjon som for eksempel ansatte i helse- og omsorgssektoren eller barnevernet.

Arbeidsgiverperioden under omsorgspenger er i tillegg redusert fra 10 til 3 dager, noe som innebærer at arbeidsgiverne kan søke refusjon fra Nav allerede etter 3 dager.

«Antallet omsorgsdager er nå doblet.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Steffen Handal | leder

FOTO STIG WESTON

Usikkerhet og improvisasjon

Landet gjennomgår nå den mest kritiske situasjonen vi har hatt siden 2. verdenskrig.

Pandemien har slått inn og forandret alles hverdag. Det skjedde veldig raskt. Ingen fikk tid til grundig forhåndsplanlegging. I løpet av en helg måtte ledere og lærere reorganisere Utdannings-Norge.

Dette har dere greid, kjære barnehagestyrere, skoleledere og lærere. Og dere har gjort det uten noen detaljert felles marsjordre. Dere besitter en handlekraft, oppdragsforståelse og organiseringsevne som i disse første ukene har gjort inntrykk over hele landet. Gjennom denne innsatsen har dere bekreftet en kunnskap som ikke er ny: Aldri er læreres oppdrag viktigere enn i krisetider. Jeg er sikker på at vissheten om det er blant deres sterkeste drivkrefter.

Deres umiddelbare respons fikk meg til å tenke på en artikkel musikeren Bjørn Alterhaug skrev for om lag to år siden, om usikkerhet og improvisasjon. Der sier han blant annet dette: «Improvisasjon kommer fra latin, improvisus, på norsk: ikke forsett eller uforutsett. Ordet har vært mest brukt i musikk og teater, men har de siste årene fått en positiv betydning i planlegging og god forberedelse i ulike sammenhenger. Ifølge forskning – og av erfaring fra et langt liv innen musikk – er improvisasjon for meg å være meget godt forberedt gjennom nøye og målrettet praktisk og teoretisk trening. En grundig forberedelse til å takle det uventede.»

Nettopp. Å kunne takle det uventede er nødvendig for alle oss som arbeider med utdanning. Alterhaug skrev sin artikkel i en

oppgitthet over at improvisasjon ofte omtales lett nedlatende, som en slags nødløsning for den som ikke vet sin arme råd og satser på det første innfallet som dukker opp. Som musiker vet han at det i realiteten forholder seg stikk motsatt. Den som skal møte det uventede, må være nærværende, skjerpet og årvåken.

Slik var deres situasjon for to uker siden. Det akutt uventede måtte raskt fortolkes. Hva var de viktigste behovene, hva var de viktigste budskapene og hva trengtes for å gi barn og unge forutsigbarhet, rammer og retning under de vilkår de nå skulle leve under? Dere gikk oppdraget resolutt i møte og satte i gang en dugnad der improvisasjon var en selvsagt del, sammen med solid profesjonskompetanse. Takk, kjære kolleger, for denne formidable innsatsen.

Nå vet vi at usikkerheten skal vedvare. Det vil ta tid å knekke pandemien. Som statsministeren sa det, vil det bli bedre. Men først skal det bli verre. Sykdommen vil ramme flere. Isolasjonen vil tære på for mange. Titusenvis vil tape inntekt, og mange risikerer arbeidsledighet. I ukene som kommer vil dette være med å prege tilværelsen i mange barnefamilier.

Lærernes innsats vil, i mange uker framover, være av den største betydning for samfunnets evne til å komme gjennom dette. Oppstarten har kostet. Nå er det faktisk også tid for å spare litt på kreftene. For lærernes årvåkenhet vil fortsatt være livsviktig. Oppdraget nå er ikke at alt skal gå som før. Dette er ikke tiden for detaljstyring og timetelling. Nå handler det om barns og unges livsmestring. Og at lærerne har krefter til å se dem alle og improvisere for å trekke dem med.

«Aldri er læreres oppdrag viktigere enn i krisetider.»

Dette må du vite om korona

Sjekk ut udf.no og vår temaside om koronakrisen. Her finner du viktig informasjon for Utdanningsforbundets medlemmer.

Koronaviruset har flyttet opplæringen ut fra klasserom og barnehageavdelinger og inn på en digital plattform hjemme hos barn, elever og lærere.

Slik er situasjonen etter at regjeringen har bestemt at alle skoler og barnehager i Norge nå er stengt fram til 13. april 2020, noe som kan bli forlenget. Universiteter og høyskoler er også stengt.

På temasiden finner du aktuelle spørsmål med svar om situasjonen som følge av pandemien, og

du finner relevante nettsaker om hvordan dette påvirker skole og barnehage.

Her finnes også blant annet oppdatert informasjon om reiseforsikringen til våre medlemmer i Tryg Forsikring.

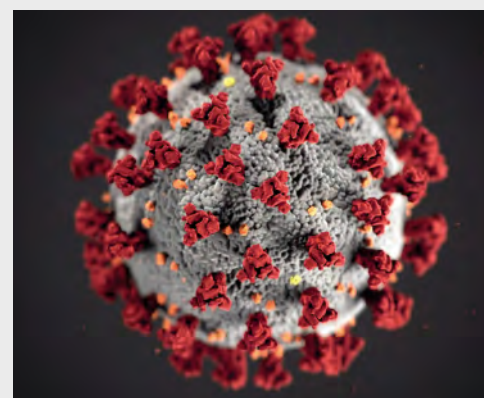
Oppdaterte nyheter

Når det gjelder spørsmål vedrørende helse, anbefaler vi Utdanningsforbundets medlemmer og tillitsvalgte å benytte Folkehelseinstituttets nettsider fhi.no, der du finner oppdatert informasjon rundt koronaviruset (covid-19).

Udf.no blir hele tiden oppdatert med nye spørsmål og svar, nye nettsaker og den viktigste informasjonen for medlemmer av Utdanningsforbundet.

Dette er blant spørsmålene du finner svar på:

- Kan arbeidsgivere i skole, barnehage og utdannings-institusjoner permittere ansatte?
- Kan arbeidsgiver pålegge ansatte å ta ferie under koronakrisen?

- Hvem skal på jobb i skoler og barnehager for de som skal ha et tilbud?
- Kan lærere settes til ulike praktiske oppgaver, som f. eks. å vaske lokalene?
- Kan arbeidsgiver forlange at ansatte som nå jobber hjemmefra skal ta omsorgspermisjon hvis de samtidig må ta seg av små barn?

Hold deg oppdatert på udf.no/korona

PERSONFORSIKRING: Ekstra trygghet for deg og dine.
FOTO ANNA-JULIA GRANBERG

Trygghet for deg og dine med personforsikring

Det kan være lurt å vurdere om du eller noen andre i din familie kan ha bruk for en personforsikring.

En personforsikring er en forsikring som gir økonomisk trygghet og som kan lette hverdagen for deg og dine nærmeste, ved alvorlig sykdom, uførhet eller død.

Utdanningsforbundet tilbyr flere personforsikringer, som blant annet barneforsikring, livsforsikring og uføreforsikring. Se våre nettsider eller kontakt oss, så vi sammen kan finne de riktige forsikringene for deg og dine.

Les mer på udf.no

Korona i Lærerrommet

«Korona og hjemmeskole» er episode 42 av podkasten **Lærerrommet**, og vi spør: **Hvordan er det å være lærer i koronakrisens tid?** Gjester er assisterende rektor Kristine Waters og lærer Inger Lise Vangen.

Lærerrommet gir innsikt i ulike tema innen utdanningsfeltet, og er for alle som er engasjerte i barnehage, skole eller innen høyere utdanning. Gjestene er forskere, lærere, barnehagelærere, elever, ledere, politikere – eller andre.

Lærerrommet er på iTunes, Acast, SoundCloud, Spotify eller via udf.no.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

HJEMMEFRA: Som alle lærere har Steffen Handal nå ekstra travle dager på hjemmekontoret. – Tusen takk for den vanvittige innsatsen til alle lærere og barnehagelærere. Og en ekstra takk til våre Unio-kolleger, sykepleierne. Dere står i frontlinja.

FOTO PRIVAT

– Du gjør

Steffen Handal er stolt, imponert og takknemlig over det alle lærere og barnehagelærere får til nå mens pandemien preger verden. Men overrasket, det er han ikke.

– Viljen til å få det til blant lærerne og barnehagelærerne, og evnen til å gjennomføre er utrolig imponerende! Men jeg er ikke overrasket. Vi har sett det før gjennom historien: Lærerne tar samfunnsansvar, sier lederen av Utdanningsforbundet.

Det er mye å tenke på, og på hjemmekontoret er det travle dager i en utfordrende tid, også for Steffen Handal. Men først mer om det som varmer ham mye nå.

– Jeg får mange henvendelser fra politikere, myndigheter og andre som er kjempeimponert og takknemlige over den jobben som nå gjøres for barn og elever av våre lærere og barnehagelærere. Jeg får personlige meldinger og får høre det via media. Dette vet jeg også varmer veldig for lærerne som står på natt og dag.

– Pass på deg selv

Allerede føles det som lenge siden. På nærmest et øyeblikk ble klasserom og barnehageavdelinger byttet ut med hjemmekontorer for de fleste. Landets lærere, barn og elever ble kastet inn i en ny og utfordrende situasjon.

Og ansvaret for opplæringen til alle elevene og barna opphører ikke for lærerne. Over hele landet har de snudd seg rundt. Nå er den nye hverdagen blitt læring via ulike digitale plattformer.

Handal har fått meldinger om at mange jobber altfor mye, og mye mer enn vanlig. Det er nye verktøy, det må planlegges på nye måter. Det er også flere bekymrede foreldre med mange spørsmål, de kan ta kontakt til alle tider.

en kjempejobb

Han vet at svært mange lærere strekker seg veldig langt for å gi et opplæringstilbud samtidig som de selv ofte også har ansvar for egne barn med hjemmeskole.

– Vi er i krisetid, det er krevende. Pass på deg selv, vit at du gjør en kjempejobb, sier Handal til medlemmene sine.

– Tenk på hva som er godt nok, og pass på dem rundt deg også. Vi må ikke glemme våre egne i alt sammen.

Handal ser at mange lærere er nokså alene nå med å utvikle et opplæringstilbud, og ber alle ha tålmodighet.

– Jeg håper at foreldre, foresatte og andre rundt forstår at tilbudet nå bærer preg av situasjonen. Dette er ikke en idealsituasjon.

Viktig framover blir det også å snakke sammen, både privat og profesjonelt. Hold kontakten med kolleger, er hans klare oppfordring.

– Lærere står med et stort ansvar og må ta viktige beslutninger om elever og barns opplæring og hverdag uten kolleger rundt seg. Det kan bli tungt å stå i alene, sier han og legger til:

– Pass på å prate tull også, det er viktig å avreagere.

Handal har allerede sett eksempler på at skoleledere sender ut kloke meldinger til foreldrene om hvordan de kan henvende seg, og om forventninger de kan ha. Dette er veldig viktig framover, mener han.

– Vi er også i en situasjon der skole-hjem-samarbeidet kommer i et annet lys og gir nye muligheter. Dette er interessant for oss lærere. Kan vi lære noe av det, og utnytte det også når krisa er over?

Bekymret for de sårbare

Han ber ledere legge ekstra til rette for at lærerne kan gjøre jobben. Det er viktig med best mulig tekniske løsninger og gode nett-abonnementer. Det dreier seg også om å passe på medarbeiderne, ta kontakt og bidra med nødvendige retningslinjer og forventningsavklaringer, mener han.

– Jeg er særlig bekymret for en del elevgrupper som kanskje vil slite tungt i nåværende situasjon. Det er et ledelsesansvar å få oversikt over hvem dette er, og kople dem på nødvendig kompetanse. Det kan være andre enn lærere, som PP-tjeneste, barnevern eller andre, sier Handal.

Og der har vi kommet til et annet viktig punkt for Handal: I et vanlig klasserom og i en vanlig barnehageavdeling er det alltid ulike elever og barn, alle med sine liv og sine utfordringer. Og de mest sårbare blant dem gir også Handal en ekstra bekymring i disse dager. Det dreier seg ikke om en homogen gruppe: Det kan for eksempel være de som har det vanskelig hjemme av ulike årsaker, elever som trenger ekstra faglig støtte med individuell opplæringsplan og tettere lærerkontakt, eller de med psykiske eller fysiske utfordringer.

«Kan vi lære noe av det, og utnytte det også når krisa er over?»

– Mange lærere tenker også nå klokt og kritisk gjennom det det gjør, også med øye for at elevene er i ulike situasjoner hjemme med ulike muligheter og forutsetninger for skolearbeid. Elevenes hjemmesituasjon nå må prege det vi gjør på en enda større måte, vi må legge lista på et annet nivå om vi skal hjelpe dem med livsmestring i denne situasjonen sier han.

Han sier det skolene nå også kan hjelpe de mest sårbare med er blant annet å opprette kanaler for samtale på telefon eller i sosiale medier, ta kontakt direkte med dem eller opprette ulike faglige grupper og invitere inn dem som trenger det.

– Jeg tror dessverre at det finnes elever som vil slite med å dra nytte av opplæringstilbudet vi kan gi nå. Det likeverdige tilbudet er sånn sett i poteten. Varer dette lenge, og det blir verre, vil vi ikke

kunne si at alle får et likeverdig tilbud, beklager Handal.

Han tror folk forstår dette, og lover å gjøre det best mulige for dem det gjelder.

Tett kontakt

– Vi er i tett dialog med statsråd Guri Melby og andre for å finne løsninger. Flere av disse barna og elevene kan kanskje få et bedre tilbud i barnehage og skolen enn de har hjemme nå. Men det må ikke gå utover smittespredningstiltak og ikke sette dem eller lærere i en farlig helsesituasjon. De som er best i stand til å vurdere dette, er de som står nærmest barna, i samarbeid med helsepersonell.

Det er ikke bare statsråden og Kunnskapsdepartementet Handal har ekstra tett kontakt med i disse tider. Det er tett kontakt også med KS, med resten av Unio og ikke minst med egne fylkesledd med jevnlige møter.

– Det dukker opp mange problemstillinger vi kan finne løsninger på sammen med myndigheter og arbeidsgiver, sier han.

Omdisponeringer er blant temaene medlemmer er opptatt av nå. Handal er tydelig:

– En rettesnor i krisetid er at vi er på tilbuds-siden. Jeg håper at vi som lærerprofesjon kan ta aktivt stilling til hva vi kan bidra til i stedet for å aktivt kjempe mot hva vi ikke kan bidra med, sier forbundslederen.

Samtidig sier han:

– Vi er best på det vi er utdannet til, å drive med utdanning. Og det bør vi konsentrere oss om. Nå er jobben for Norge å hindre smittespredning, vi kan bidra og vi skal gjøre det.

– Vi må gjøres kjent med de gode begrunnelsene for andre oppgaver, om vi blir bedt om andre oppgaver. Når de som blir bedt om oppgaver får eller har kompetansen som trengs, så vil lærere og barnehagelærere stille opp der det trengs, sier Handal.

– Arbeidsgiver må bruke sunn fornuft, da vil lærerprofesjonen stille opp, understreker Handal.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine forsikringstilbud

Som medlem av Utdanningsforbundet har du tilgang til unike forsikringsfordeler til gode priser.

Reiseforsikring

Ingen egenandel og hele 90 dagers reisevarighet. Pris fra kr 756,- til kr 2 136,- pr. år, avhengig av om den skal gjelde for én person eller en familie, og om du er over eller under 70 år.

Innboforsikring

Dekker tap og skade på privat innbo og løsøre med inntil 3 mill. pr. skadetilfelle. Pris kr 1 020,- pr. år.

Grunnforsikring

Forsikringen består av livsforsikring for medlemmet, ulykkesforsikring for familie og begravelsesstøtte ved død i nær familie. Pris kr 888,- pr. år.

Uføreforsikring

En uføreforsikring gjør deg bedre rustet økonomisk dersom du blir ufør. Pris beregnes ut fra alder og valgt forsikringssum.

Livsforsikring

Forsikringen gir en engangsutbetaling til etterlatte ved forsikredes død, uansett om dødsfallet skyldes sykdom eller ulykke. Pris beregnes ut fra alder og valgt forsikringssum.

Barneforsikring

Forsikringen kan kjøpes til barn og barnebarn fra 3 måneder til 18 år, og er gyldig til utgangen av året de fyller 26 år. Pris pr. barn kr 1 308,- pr. år for barn under 21 år, og kr 1 608,- pr. år for barn over 21 år.

70+ forsikring

Forsikringspakke for deg som er over 70 år. Pakken inneholder reise-, innbo- og ulykkesforsikring. Døgnåpen helsetelefon er også inkludert. Pris for familie kr 3 348,- pr. år. Én person kr 2 592,- pr. år.

Person 3i1 forsikring

En helt ny pakke for deg under 40 år, som kjøpes uten helseerklæring. Pakken inneholder forsikring for liv, uføre og kritisk sykdom. Dette er en gunstigere løsning enn å kjøpe forsikringene hver for seg, og du får utbetaling for den hendelsen som eventuelt inntrer først. Total forsikringssum er på kr 500 000. Prisen avhenger av alder og ligger på mellom kr 1 020,- og 1 392,- i året.

Studentforsikring

Forsikringen består av innbo-, reise-, ulykkes- og uføreforsikring. En spesialtilpasset pakke for deg som er student. Pris kr 996,- pr. år.

Husforsikring

Husforsikring ekstra har unike vilkår og gode priser. Vi tilbyr to varianter, hus ekstra og hus. Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud.

Bilforsikring

Bilforsikringene ekstra og delkasko har 75 % bonus, unike vilkår og gode priser. Bonusen gjelder også ved forsikring av din første bil. Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud.

Rabatt hos Tryg

Som medlem i Utdanningsforbundet får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg rabatt på alt fra hytte- til båtforsikring. Alle medlemmer får 35 % uavhengig av antall produkter.

Tryg pluss

Har du privat forsikring i Tryg, får du som medlem i Utdanningsforbundet tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om vedlikehold og påbygg av bolig, og hjelp ved ID-tyveri og misbruk i sosiale medier.

Les mer på udf.no/medlemstilbud

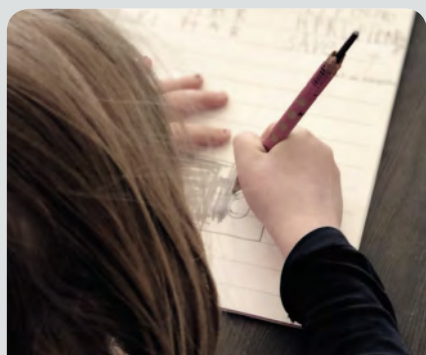
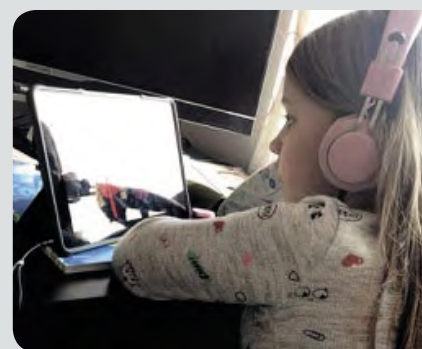
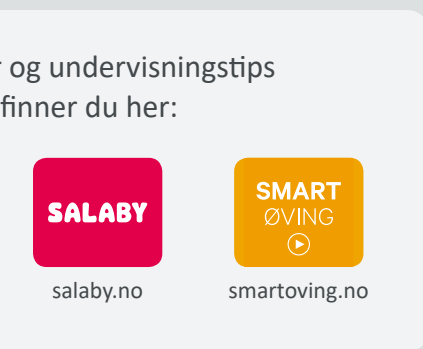
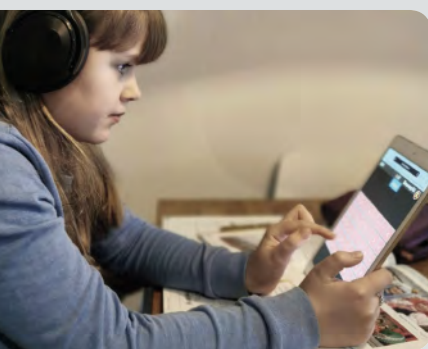
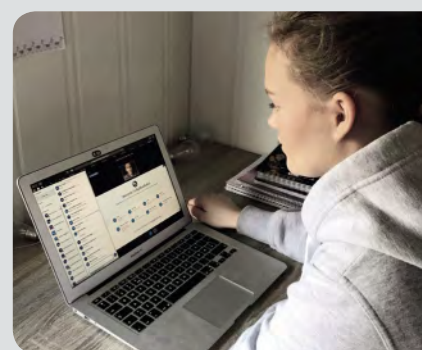
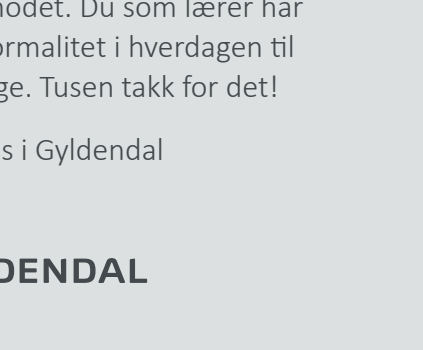
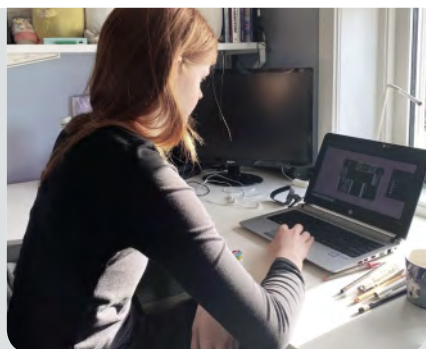
Trygghet for deg og dine

Det kan være lurt å vurdere om du eller noen andre i din familie kan ha bruk for en personforsikring. En personforsikring er en forsikring som gir økonomisk trygghet og som kan lette hverdagen for deg og dine nærmeste, ved alvorlig sykdom, uførhet eller død.

Vi i Utdanningsforbundet tilbyr flere personforsikringer, som blant annet barneforsikring, livsforsikring og uføreforsikring. Se våre nettsider eller kontakt oss, så vi sammen kan finne de riktige forsikringene for deg og dine.

Les mer på udf.no

Kjære lærer: Tusen takk!

De siste ukene har vært krevende for alle, og livet har blitt snudd på hodet. Du som lærer har bidratt til å skape litt normalitet i hverdagen til skoleelever i hele Norge. Tusen takk for det!

Hilsen alle oss i Gyldendal

Læremidler, ressurser og undervisningstips
fra Gyldendal finner du her:

1–10

gyldendal.no/grs

VGS

gyldendal.no/vgs

SALABY

salaby.no

SMART
ØVING

smartoving.no